

Ureja: glavni in odgovorni urednik Peter Gunčar in uredniški odbor, ki ga sestavljajo: Jože Javornik — predsednik, Janez Vraničar — namestnik in člani: Franc Istenič, Marija Semen, Milena Sagadin, Neža Štefe, Boris Pertot, Slavica Bajt, Magda Ostanek in Janez Ahačič. — Tisk: CP »Gorenjski tisk« v Kranju.

LETO IX. — 15. 7. 1966 — ST. 7

tekstilec

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TEKSTILINDUS — KRANJ

2. seja CDS - je potekala v pravem stilu

Prvič je bila seja sklicana v ponedeljek, 13. junija, vendar je propadla, ker delavski svet ni bil sklepčen. Od 46 članov jih je prišlo samo 19, torej niti polovica.

Tak nediscipliniran in neodgovoren odnos tistih članov, ki niso prišli, je res obsojanja vreden, še posebno zato, ker je bilo treba odločiti o izredno važnem koraku, ki je zelo pomemben za nadaljnji razvoj in obstoj Tekstilindusa. Šlo je namreč za dokajšnjo investicijo, ki bi omogočila kvalitetno proizvodnjo sintetičnih tkanin.

Zaradi nujnosti je bila seja sklicana dva dni kasneje, torej v sredo. Pričakovanje, da se bo te seje udeležila večina članov CDS, se ni uresničilo, saj jih je prišlo komaj 28.

Človek nerad kritizira svoj izbor, nerad prizna, da je pogrešil. Tokrat moramo člani kolektiva, priznati, da nismo predlagali in izvolili najboljših članov v CDS, vsaj ne kar zadeva njihovo vestnost in odgovornost nasproti nam, ki smo jim zaupali v upravljanje naše podjetje. TU NI OPRAVICILA!

Priznati pa moram, da niso krivi samo člani CDS, temveč tudi predsednik, in sicer zato, ker ni uvedel ostrejšega načina izostankov. To bi brez dvoma moral narediti, čim je spoznal in ugotovil, da člani udeležbo na seji ne jemljejo dovolj resno in kot obveznost. Storit pa bi moral to tudi zato, ker je imel kot predsednik že enak primer. V članku, ki sem ga takrat napisal, sem predlagal, da bi morali vpletati pismena opravičila za izostanke, katera bi morali člani oddati vsaj 1 dan pred sejo; v nujnih primerih pa bi se prizadeti

moral opravičiti osebno ali preko telefona predsedniku. Vse druge izostanke bi smatrali kot neupravičene, in na vsaki seji bi morali člani zanje zahtevati od prizadete tega obrazložitev. Večkratne kršilce bi morali člani CDS predlagati za odpustitev iz CDS in razpisati izredne volitve za novega (nove) člana.

Namen takega sistema seveda ni, da bi člane primorali, da se seji udeležijo nejevoljni, brez zanimanja, brez želje po sodelovanju in zavestnem odloč. Tak namen bi razmere samo poslabšal. Tu gre predvsem za spoznanje — in to bi morali dojeti vsi člani CDS (in ostalih samoupravnih organov) — da je vsak član CDS soodgovoren za pravilno delo tega organa, odgovoren predvsem tistim članom svoje enote, ki so ga izvolili z zaupanjem in v pričnanju, da bo na sejah zastopal njihova stališča, da bodo tako preko njega lahko uspešno upravljali družbeno lastnino. Če sedaj njihov predstavnik v CDS ne hodi na seje, če se dalje z njimi ne posvetuje, če jim kasneje tudi ne

more prenesti sklepe in tolmachenj s seje CDS, potem so takorekoč odrezani od aktivnega sodelovanja in lahko samo opazujejo in pasivno spremljajo dogajanja, ki pa so zanje lahko celo življenjskega pomena. Prav takšni odnosi so najbrž krivi, da delavsko samoupravljanje ne more prodreti v širino oziroma ne doseže tiste pričakovane oblike, ko bo sleherni proizvajalec postal zavesten in aktiven upravljalec.

(Čeprav sem naslednje poudarjal že večkrat, bi poudaril še tokrat, in sicer: vse premalo premišljeno in načrtno sestavljamo liste kandidatov pred volitvami članov v samoupravne organe, in — sprejem kandidature ni neka formalnost in nekaj vsakdanjega, temveč resna obveznost, ki zahteva premislek in resno odločitev!)

Če se povrnem k dogodkom na seji bi dejal, da je razveseljivo to, ker so na seji načeli ta problem člani sami, kar se doslej še ni zgodilo. (CDS je bil v preteklih letih že večkrat nesklepčen!). To dokazuje, da ima sedanji CDS

tudi več pravih članov, ki se zavedajo, da je za uspešno delo potrebna udeležba in sodelovanje (Dalje na 2. strani)

IZVOZNA PROIZVODNJA skozi drobnogled pravilnika

Ponavljati že večkrat poudarjeno pomembnost in nujnost prodaje naših izdelkov na tujih tržiščih najbrž ni niti več potrebno, čeprav se v zadnjem času na tem področju »bijejo hudi boji«, ki se odvijajo večinoma precej daleč znanj podjetja. Zato pa nas toliko bolj zanima, kako se znotraj podjetja trudimo in uspevamo pri izpolnjevanju izvoznih obveznosti, zlasti tam, kjer je uspeh odvisen edino od nas samih.

Lani novembra je CDS sprejel poseben Pravilnik o nagrajevanju za izvoz, »da bi se zagotovilo pravočasno in kvalitetno izvrševanje dispozicij ter stimuliralo proizvodne obrate, ki neposredno vplivajo na izvrševanje teh dispozicij.« (čl. 1).

Formulacija je torej kratka in jedrnata, prav zato pa zajema široko področje dejavnosti, ki dajejo, pravilno vsklajene, končni rezultat: kvalitetno blago, količinsko in po asortimentu ter do roka dostavljeno inozemskemu kupcu. Pravilnik tak rezultat primerno nagraduje (obstoja lestvica o višini nagrajevanja), seveda pa tudi kaznuje, če katerakoli od bistvenih postavk ni bila izvršena tako, kot zahteva dispozicija.

Ni dvoma, da je glavni namen pravilnika zagotoviti določen red in disciplino pri naročanju in v proizvodnji izvoznih artiklov, stajmo do letos skoraj praviloma prihajali v neko, lahko bi rekli »histerično« stanje prav v času, ko je bilo pošiljanje izgotovljenega blaga inozemskim kupcem na višku. Po drugi strani je proizvodnja v strahu pred zamujanjem rokov (zaradi dodeljav prvotno premalo izdelanih količin) izdelala več, kot je bilo naročeno in če je šlo za ekskluzivne tkanine torej take, katerih prodaja na domačem tržišču ni šla, ali pa je bila vsaj problematična, je obležalo mnogo preveč izdelanega blaga na skladišču. Končno je bilo rešiti tudi problem zmanjševanja osebnih dohodkov (plemenitilnica I), ker so česte drobne in po proizvodni tehnologiji zahtevnejše izvozne dispozicije oteževala normalen, velikoserijski proizvodni proces ter so iz tega nastalih operativnih primanjkljajev izvirali tudi manjši osebni dohodki, kljub večji prizadevnosti zaposlenih.

Ali je uspel pravilnik v tem 6-mesečnem obdobju, kar je v veljavi, bistveno izboljšati situaci-

IZ VSEBINE

- 2. seja CDS je potekala v pravem stilu
- Izvozna proizvodnja skozi drobnogled pravilnika
- Zaključni izpiti na poklicni šoli v centru
- Zanimivosti s 4. seje ODS e. e. uprave
- Nekateri zanimivi postopki barvanja v plemenitilnicah
- Pravilnik o rabi osebnih avtomobilov, ki so last podjetja
- Proizvodna problematika v aprilu v plemenitilnici I
- Predelava tekstilnih surovin — pletenje
- Za poletje — iz našega blaga
- Nasveti in recepti za čiščenje madežev
- Urbanistični program mesta Kranja
- Križanka
- Ali poznate prometne predpise
- Kje in kako uporabljamo gasilne aparate?

Zaključni izpiti na poklicni šoli v centru

V šolskem letu 1965/66 je obiskovalo tkalski oddelek na poklicni šoli 21 učencev, apreterski oddelek pa 8. Med letom so bili izključeni 3 slušatelji — tkalci — zaradi slabega učnega uspeha. V drugi konferenci pa je začel obiskovati šolo še en slušatelj. Tako je bilo ob zaključku šolskega leta 18 slušateljev — tkalcev. Od tega je

uspešno končalo razred 10 slušateljev, 8 pa jih ima popravni izpit.

Apreterski oddelek je prvotno obiskovalo 8 slušateljev (5 učencev, 3 izredni). Eden izrednih pa je ob zaključku polletja izstopil sam. Tako je ostalo do zaključka šolskega leta 6 slušateljev (5 + 1). Uspešno so razred končali 4 slušatelji; 2 slušatelja (učenca) pa imata popravni izpit.

Uspeh v razredu:

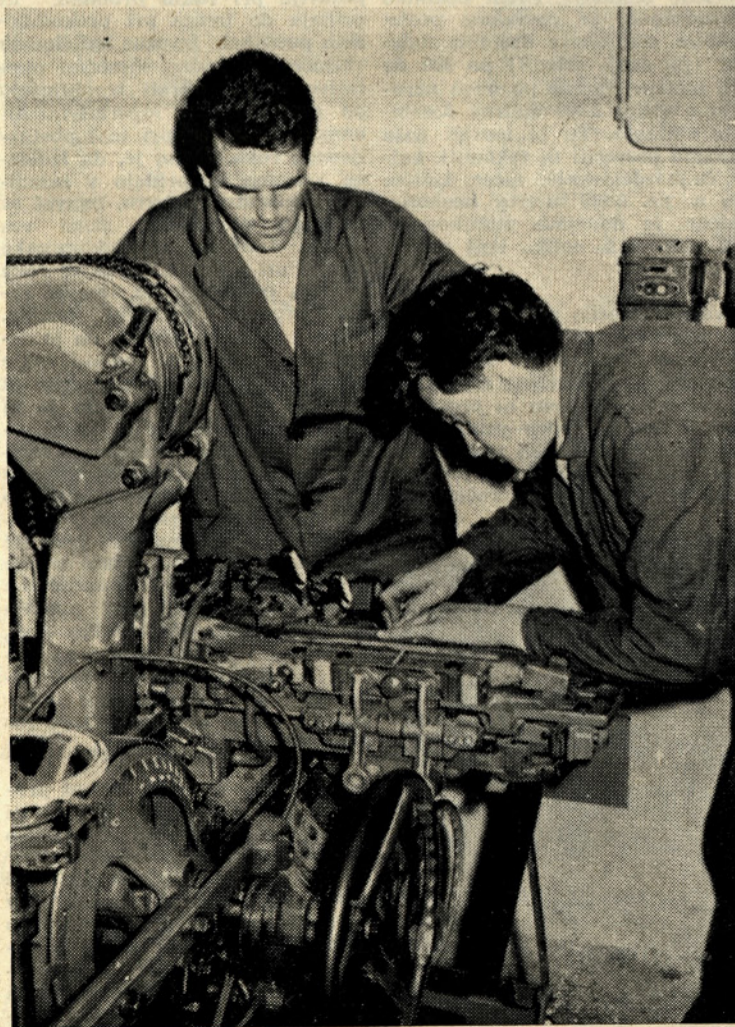
TKALCI	
odlično	— slušatelj
prav dobro	1 slušatelj
dobro	6 slušateljev
zadostno	3 slušatelji
nezadostno	8 slušateljev
Skupaj:	18 slušateljev

APRETERJI	
odlično	1 slušatelj
prav dobro	1 slušatelj
dobro	2 slušatelja
zadostno	— slušatelj
nezadostno	2 slušatelja
Skupaj:	6 slušateljev

Povprečna ocena pri tkalcih je 2,71 % — dober uspeh, pri apretterjih pa 3,49 % — prav dober uspeh. Udeležba: tkalci — 85,6 %, apretterji 98,1 %.

Zaključne izpite je tako delalo v prvem roku le 10 tkalcev in 4 apretterji; ostali morajo delati razredne popravne izpite, ki bodo

(Dalje na 2. strani)

Praktični del izpita v delavnici centra

Zanimivost s 4. seje ODS e. e. uprave

Moj namen je, da vse člane uprave vsaj delno seznanim z delom ODS, ker boste le tako lahko sodelovali oziroma soupravljali. V nadaljevanju bom zato poročal o tistih točkah dnevnega reda, ki so bile zanimive in pomembne.

OBRACUN PEU ZA MESEC MAJ

Verjetno vsi še ne veste, da je bil — po sklepu CDS — uveden PEU (proizvodno ekonomski učinek) tudi v upravi, in sicer za

naslednja delovna mesta: tehnični direktor, vodja proizvodnje I in II, komercialni direktor, vodja izvoza, referent prodaje I, II in konfekcije in potniki.

Za obračun PEU so bile narejene tabele na osnovi ustreznih normativov. Pri tem je pomembno to, da gre denar za izplačilo PEU za potnike iz sredstev podjetja, za vsa ostala delovna mesta pa gre iz mase za naše osebne dohodke. Zadnje navajam zato, ker menim, da imamo — v takih po-

gojih — vsi člani uprave pravico spremljati delo omenjenih služb naše enote. ODS misli v bodoče to poglavje zelo resno preverjati; pri tem pa člani ODS računamo tudi na sodelovanje vseh ostalih članov uprave.

Iz poročila tov. Vraničarja je sledilo, da je eden od normativov (fakturirana vrednost) v tehničnem sektorju nerealen. ODS je sprejel sklep, da ga je treba popraviti.

(Dalje na 2. strani)

2. seja CDS - je potekala v pravem stilu

(Nadaljevanje s 1. strani)
večine članov tega organa, ne pa komaj polovica. Takšno stališče je edino pravilno; če bi namreč zadostovalo 28 ljudi, bi verjetno določili, naj jih CDS samo toliko tudi ima.

Končno je bil sprejet tudi sklep, da je treba narediti »Poslovnik CDS«, v katerem je treba zajeti tudi ustreznejšo obliko kontrole izostankov.

Temu razgovoru sta sledili 1. in 2. točka dnevnega reda, in sicer pregled zapisnikov in sklepov UO in 1. seje CDS. Tu bi omenil samo umestno pripombo člana CDS, češ: »Kako to, da v skrajšanem zapisniku 1. seje UO ni napisano, kdo je bil izvoljen za njegovega predsednika?« Ni dvoma, da bi to zapisnik moral zajeti, pa naj bo ne vem kako okrajšan. Če je skrajšan zapisnik namenjen članom CDS zato, da jih informira o delu upravnega odbora, potem mora vsebovati vsaj najvažnejše podatke. Kdo je bil izvoljen za predsednika UO pa je brez dvoma eden najvažnejših podatkov s 1. seje UO.

Sklepanje o nakupu deviznih sredstev je bila 3. točka dnevnega reda. Šlo je za dokaj ugoden nakup deviz s katerimi bi nakupili potrebno opremo za kvalitetnejšo proizvodnjo sintetične v obratu II.

Posebno zanimiva je bila naslednja točka, kjer se je razvila močna debata okrog prodaje, izvoza, pomanjkanja osnovnih surovin, barv in kemikalij, o težkem stanju tekstilne industrije, o nemogočih deviznih razmerah itd.

Tako živahne debate so velika redkost na sejah samoupravnih organov, čeprav bi moralo biti vedno tako. Morda je delno prispeval tudi prostor, v katerem je bila izjemoma seja, namreč učilnica izobraževalnega centra. Prav čutili je bilo tisto pravo razpoloženje med člani CDS in tudi med člani operativnega vodstva podjetja. Lahko bi rekel, da je bil KONTAKT pristen, kot rečeno verjetno zato, ker ni bilo ozkih in nemogočih miz, temveč široke in udobne, ker je bilo v dvorani svetlo in zračno, ker smo sedeli skupaj — ne eni za katedrom, drugi pa v klopih.

Člani so se torej resnično razživel, postavili več konkretnih vprašanj in dobili nanje tudi jasne in popolne odgovore. Ponovno bi poudaril, da je bil to enkrat res pravi stil seje najvišjega samoupravnega organa. (Rad bi zvedel tudi mnenja članov samih! Pošljite jih v uredništvo!).

Pod 5. točko je predlagala sind. organizacija spremembo 14. člena Pravilnika o sredstvih za rekreacijo.

V tem členu namreč stoji, kdo vse ima pravico na regres. Sindikalna organizacija je predlagala spremembo zato, da bi dobili regres tudi otroci naših delavcev, ki gredo v počitniško kolonijo na morje. Organizator te kolonije je Društvo prijateljev mladine.

Razumljivo je, da je nek član CDS dodal še svoj predlog, po katerem bi ta regres dali tudi tistim otrokom, ki so šli na morje po zdravstveni liniji, vendar

ne brezplačno, kot prejšnja leta. Člani CDS so se strinjali, da je treba priznati regres enim in drugim ali pa nobenemu. Strinjam se, da je bilo takšno stališče objektivno.

Nastala pa je naslednja težava: po izjavi predsednika sindikalne organizacije razpolaga leta z 1,7 milijona starih dinarjev, katere bi lahko uporabila (po sklepu CDS) za omenjene regrese. Po mnenju nekaterih članov in vabljenih, pa ta vsota verjetno ne bo zadostovala, če bi dali regres vsem otrokom naših članov, ker se bodo (tako so menili) prijavi tudi tisti, ki so udeležbo — zaradi previsokih cen brez regresa — odpovedali. Zaradi tega je bil sprejet sklep, da se regres sicer odobri, vendar v takšni višini, da bo 1,7 milijona dinarjev zadostovalo za vse koristnike.

Tak sklep mi res ni ugajal, saj bo ob večjem številu koristnikov regres majhen, to pa spet ne bo v pomoč tistim, ki bi sicer radi poslali svoje otroke na morje, pa nimajo dovolj denarja. Tak način bo zato onemogočil letovanje predvsem otrokom revnejših staršev, kar ni niti pravilno niti lepo. Mislim, da bi morali odobriti prvotno predlagano višino — 500 starih dinarjev — ne glede na število koristnikov. Če razpoložljivi denar ne bi zadoščal, bi podjetje že našlo možnost, da pokrije primanjkljaj. Če smo lahko odobrili več stotilijonsko investicijo, bi lahko dodali tudi tisti manjkajoči milijonček.

Drugače pa je bila ta seja CDS resnično dobra. Verjetno ne bo napak, če ne pozabimo na dejstvo, da so se člani počutili dobro in sproščeno prav zato, ker so sejali v primernem prostoru in okolju, kar je nudila učilnica izobraževalnega centra. Verjetno ni ovire, da bi bile tudi bodoče seje CDS in morda tudi UO v tej učilnici, sejno dvorano CDS pa bi uporabljali za masovne sestanke in proslave.

Res škoda bi bilo, če bo ostalo vzdušje na tej seji samo enkratno.

P. G.

Praktični del izpita v delavnici centra

Zaključni izpiti na poklicni šoli v centru

(Nadaljevanje s 1. strani)
konec avgusta, šele nato bodo lahko delali tudi zaključni izpit in sicer septembra.

Zaključni izpit je bil sredi junija. Uspešno ga je opravilo 5 slušateljev (kalskega oddelka, medtem ko ga bodo ostali (5) delali še enkrat jeseni (1 slušatelj ima popravni izpit, 4 slušatelji pa dela-

jo zaključni izpit v celoti še enkrat — sklep izpitne komisije).

Od apreterjev je izredni slušatelj zaključni izpit naredil, ostali trije pa morajo delati še praktično, ko jim preteče učna doba, to je meseca marca 1967. leta. Prav tako bosta delala praktično delo v marcu 1967 tudi učenca, ki imata popravni izpit. L. P.

Zanimivosti s 4. seje ODS

(Nadaljevanje s 1. strani)
Po obračunu PEU za mesec maj, bi morali plačati člani iz komercialnega sektorja penale, ker prodaja (planirana realizacija) ni bila dosežena. Tov. Vraničar je predlagal, da bi ODS sprejel sklep, po katerem bi se — eventualni penale — obračunal šele na koncu leta. Utemeljitve je to s tem, da bi bilo destimulativno, če bi omenjenim članom odtrgali penale pri osebnih dohodkih takoj.

Mislil, da je takšna utemeljitev slaba. Kot utemeljitev za mojo trditev naj povem, da morajo vsi delavci sproti plačevati penale za kvaliteten normativ, če ga ne dosežejo. Prav to jih silil, da so kasneje bolj previdni in vestni. KAR VELJA ZA ENE, BI MORALO VELJATI TUDI ZA DRUGE! Iz razprave je sledilo, da so krive (v večji meri) objektivne težave, da prodaja ni potekala najbolje. Deloma je to verjetno res, čeprav sem prepričan, da je temu kriva tudi neustrezna organizacija dela v komercialnem sektorju, in ne nazadnje tudi šibko sodelovanje tega sektorja s tehničnim sektorjem in z e. e. plemenitilnico I in II. Ker člani ODS ne poznamo zunanjih negativnih faktorjev, smo pač pristali na kompromisno rešitev s sklepom, DA SE PENALE BREZPOGOJNO OBRAČUNA VSAK TRETJI MESEC, pozitivni PEU pa mesečno.

DOLOČITEV VREDNOSTI TOČKE

Na srečo je bila razpoložljiva vrednost točke za junijske osebne dohodke dovolj visoka, da smo na eni strani obdržali iste dohodke, kot meseca maja, na drugi strani pa smo dali tudi dovolj denarja v rezervo. (Obstojala je namreč možnost, da bodo OD nižji, ker nam je rezervo zmanjšal izplačani PEU za prve štiri mesece.)

Smo pa na seji doživeli neprijetno ugotovitev, da so pri obračunih nastale napake. Do prihodnje seje pa bo tudi to urejeno.

POROČILO PRODAJNE SLUŽBE

Poročal je tov. Gregorc. Iz poročila je sledilo, da so bile meseca maja krive objektivne težave (uvoz 24 vagonov tekstilnega blaga iz Madžarske — blago je skoraj isto kot naše, pa tudi grosisti nimajo dovolj denarja, da bi delali večje zaloge!), so pa bile tudi subjektivne značaja. Ena takih (pogostih) slabosti je, da so stalne težave s kolekcijami narejene-

ga blaga. Rednim izvoznim pošiljkam je treba dodati tudi kolekcije, prav te pa običajno pošljemo naknadno po pošti (to je seveda drago), čeprav bi jih lahko brezplačno priložili v zaboje z blagom. ODS je predlagal, da bi komercialni sektor po potrebi koristil kot pomoč ženske iz osnovnih enot, da bi tako to pomanjkljivost preprečili.

Na prihodnjo sejo je ODS povabil predstavnike tehničnega sektorja.

Peter Gunčar

Izvozna proizvodnja skozi drobnogled pravilnika

(Nadaljevanje s 1. strani)

Razmeroma največji uspeh je dosegel pravilnik pri »preganjanju« problematičnih viškov izvoznega blaga. Viški izvoznega blaga so vedno povzročali glavobol ljudem iz prodaje na domačem tržišču.

Gre za blago, ki bodisi po svoji strukturi (širina, odnos materiala in cene), bodisi s svojo dessinacijo (tz. kravati vzorci in pod.) ali s pičlim asortimentom ni našlo kupcev na domačem tržišču. Pravilnik je reguliral izvozno proizvodnjo tako, da obrati ne smejo prekoračevati določenega viška, ki je glede na vrsto tkanine in značaj predelave nujen; oziroma predvideva penalne odbitke, če obrati te viške prekoračujejo. Iz dosedanjih obračunanih dispozicij lahko ugotovimo, da so se obrati (predvsem gre za plemenitilnico I) v večini primerov držali normativna viškov, in le nekaj primerov je, ko so (ali bodo) prešli penalno zmanjšana dodatna sredstva. To se odraža tudi na zalogah gotovih izdelkov. Vendar pa moramo ugotoviti, da problem viškov ni še dokončno reguliran; predvsem gre za neenačmernosti v dolžinah surovih kosov, čemur bo potrebno posvetiti več pozornosti in tudi v pravilnik vnesti določene korekture. Neobdelano je še vprašanje upravičenosti postavljenega normativa viška za posamezni artikel v primeru (in teh ni ravno malo), ko obsega ena dispozicija zelo enostavne dessine, istočasno pa tudi zelo težke, oboji pa se tretirajo z enakim viškom. Res lahko rečemo, da se v povprečju to izravna, toda povprečje utegne biti tudi zelo dvorezno!

Ob obravnavanju viškov nikakor ne smemo mimo še enega dejstva, ki včasih deluje zelo za-

viralno. Poleg že navedenih vzrokov, vsled katerih so obrati pred sprejetjem pravilnika nekako zavestno dajali v proizvodnjo večje količine blaga, kot bi bilo potrebno, je bila tudi bojazen naknadne dodelave do disponirane količine. Te dodelave so bile pogoste in količine tako minimalne, da so resnično predstavljale oviro v redni planirani proizvodnji. Pravilnik je s postavitvijo normativa viškov ta problem le še zaostрил. Pogajanja o potrebi all toleriranju dodelave manjkačih količin do naročenih so na dnevnem redu, kar priča, da je normativ razmeroma ostro postavljen in ne dovoljuje kakšnih posebnih »kikov«. Dodelavne količine se gibljejo med 300 do 1500 metri in na dlani je, da take količine proizvodnji prav nič ne ležijo. Vendar jih moramo sprejeti, če kupec ali izvoznik zahteva polno količino. Istočasno pa postav-

lja proizvodnja zahtevo po minimalnih količinah, ki jih še prevzame v redno proizvodnjo in nižja naročila od teh minimalnih kategorično odklanja. Zveni nekoliko paradoksalno, če prevzame proizvodnja, celo serijo drobnih dodelav (po svoji krivdi!) po 300 do 600 metrov, zavrne pa novo naročilo v višini 2.000 metrov dessinske variante. Tu bi morali naša stališča preveriti in vskladiti, kajti, če je izdelovanje začel, količin po n. pr. 2.000 metrov neekonomično, je dodelava manjkov po 400 metrov še toliko bolj neekonomično!

Važno določilo pravilnika je tudi izpolnjevanje rokov izdelave. Pravilnik določa, da mora biti končni rok postavljen sporazumno med naročnikom in proizvodnjo in da se mora proizvodnja tako določenega roka tudi držati. Proizvodnja letos zelo pazi na roke in se jih v veliki večini tudi

drži, razen v primerih, če je kupec naknadno zahteval določene spremembe ali pa, če zmanjka tistih »kroničnih« kemikalij. Se pa pojavlja pri rokih problem, ki prihaja od izraza pri prekomorskih pošiljkah. Izvozne količine so vključene v redno mesečno operativno in jih obrati izpolnjujejo po svoji mesečni operativni dinamiki, držče se pri tem postavljenega roka. Jasno je, da izdelane količine ne pridejo v skladišče z enkratno dobavo, temveč se nabirajo postopoma skozi ves mesec. Izvoznik v prekomorske zemlje pri naročilu še ne ve roka točnega odhoda ladje, temveč samo predvidi približni termin. Skoraj redno se dogaja, da je definitivno najavljeni odhod ladje prej, kot je predvideni termin in zadrega je tu. Proizvodnja še ni dokončana, skladišče bi želelo robo pripraviti brez naglice in nadur, vmeša se še špediter, mogoče še kak vmesni praznik. Seveda so vsi okrog izvoza zaposlni nervozni in delo v taki zmedni ni prav nič prijetno. Glede na tako stanje skuša proizvodnja prekomorske dispozicije izdelati pred postavljenim rokom, torej toliko prej, da imamo kak dan rezerve za slučaj, da odpremniki pohitijo z odhodom ladje. Sicer pa, kot že rečeno, v večini primerov glede rokov ni težav.

Seveda so še razni drobni problemi, ki pa jih prizadeti sproti rešujejo in ki niti ne vplivajo na osnovna določila pravilnika. Dejstvo je, da je pravilnik opravičil svojo veljavo, in če jo še ni v največji meri, jo bo prav gotovo v doglednem času, seveda z nekaterimi korekturami in dodatnimi določili, ki jih je nakazala praksa v tem 6-mesečnem obdobju.

Ali res ni možno drugače?

M. Š.

Nekateri zanimivi postopki barvanja

1. Barvanje z reakcijskimi barvili s hladnim fiksiranjem

V zadnjih letih so vsi proizvajalci reakcijskih barvil izdelali postopke fiksiranja teh barvil v hladu.

Tkanino na fularju impregniramo s hladno alkalno raztopino barvila in navijemo na blagovni valj. Tega potem postavimo na določeno mesto in pustimo nekaj ur. V tem času se izvrši fiksiranje reakcijskega barvila na vlakno. Tkanino nato izperemo in posušimo, če je namenjena za tisk, jo pa predhodno še ludigoliramo. Pri reakcijskih barvilih, ki so močno reaktivna (Procion M, Remazol), ne moremo pripraviti alkalne raztopine, ker sicer barvilo — ob prisotnosti alkalij — hidrolizira. V tem primeru moramo pripraviti ločeno raztopino barvila in raztopino alkalije, tik pred fulardiranjem pa obe v pravilnem razmerju zmešamo. To mešanje moramo opraviti s pomočjo posebne dozirnne črpalke. Ker zaenkrat naš obrat take naprave nima, si moramo pomagati tako, da pri trivaljčnem fularju v eni pasaži v prvem koritu tkanino impregniramo z barvno raztopino, v drugem pa z alkalno raztopino. Pri tem razmerje med barvno in alkalno raztopino, ki ju sprejema tkanina, urejamo s pomočjo ožemalnih efektov.

Postopek s hladnim fiksiranjem ima predvsem naslednje prednosti:

- je zelo preprost in razen fularja in žigra ali pralnega stroja, kjer tkanino po fiksiranju speremo, ne zahteva drugih naprav;
- fiksiranje je zelo popolno, barvanje se da lepo reproducirati. To je posebno važno, če primerjamo ta postopek s postopkom pad-steam, kjer lahko, zaradi variabilnih pogojev v parilniku, dobimo zelo različne in nezanesljive rezultate barvanja;
- Izplen (dobit) je za 10-30% boljši kot pri drugih postopkih fiksiranja.

Slaba stran tega postopka pa je ta, da pobarvane tkanine ni mogoče vzorčiti. Zaradi tega mora biti barvna raztopina brezhibno pripravljena, vsi ostali pogoji barvanja pa popolnoma konstantni, ker so drugače rezultati barvanja slabi.

2. Barvanje z naftoli po Pad-jigg postopku

Firma Farbenfabriken Hoechst je izdelala za apliciranje naftolnih kombinacij na celulozno tkanino poenostavljen postopek, ki ga imenujejo Pad-jigg, čeprav to v svojem bistvu ni.

Tkanino impregniramo na fularju z vročo raztopino naftolata. Navijemo jo na blagovni valj, ki ga prekrijemo s politensko folijo in jo pustimo stati nekaj ur. Nato naftol skupljamo v žigru z raztopino diazotirane barvne baze ali soli.

Pred ostalimi postopki za apliciranje naftolov ima navedeni naslednje prednosti:

- je mnogo hitrejši in ekonomičnejši od normalnega postopka barvanja iz polne kopeli (žiger, motovilasta kad);
- zanj potrebujemo samo fluar z navijalno napravo in žiger. Vmesno sušenje, ki predvsem pri naftoliranju zahteva brezhibne sušilne naprave, ni potrebno;
- zelo dobro se da postopek porabiti za barvanje staničnih tkanin, kar pri drugih postopkih povzroča težave.

Slabe strani postopka se kažejo takrat, če delo ni izvršeno dovolj strokovno in vestno. Te napake se pojavijo:

- Če blago ni na blagovnem valju po naftoliranju navito natančno rob na rob. Krajec tkanine je potem mestoma svetleje obarvan;
- Pri uvajanju vroče naftolirane tkanine v žiger moramo to po posebnem postopku močno ohladiti, sicer se bo baza, s katero pride tkanina v stik, razkrojila.

3. Barvanje s substantivnimi barvili, ki jih naknadno bakrimo (Cuprofiksi, Cuprophe-nyli, Coprantini, Benzocupreni itd.), po posebnem polkontinuirnem postopku

Poleg postopkov, ki jih navadno uporabljajo za barvanje s substantivnimi barvili (katere naknadno bakrimo), je mogoče barvati tudi na naslednji način:

Tkanino impregniramo z raztopino barvila in posušimo. Sledi fiksiranje barvila na parilniku. Če je barvana tkanina namenjena za jedkanje, potem pred parenjem tkanino potiskamo, po parenju pa bakrimo in milimo na širinskem pralnem stroju.

Postopek ima (nasproti normalnem postopku: naslednje prednosti)

- je zelo hiter in omogoča veliko produkcijo;
- je ekonomičen, posebno, kadar imamo opravka z jedkalnimi fondi, ker ob enem fiksiramo in razvijamo fond in tiskarske barve;
- ker barvilo pred tiskom še ni bakreno, je možno fond barvane tkanine mnogo lepše jedkati.

Postopek pa ima tudi svoje slabosti, in to:

- nekatera barvila imajo slabo topnost, kar lahko povzroči težave pri barvanju močnejših tonov;
- zaradi neenakomernih pogojev v parilniku je reproducivnost nekaterih nians problematična;
- izkušnje kažejo, da je treba izvesti parenje in bakrenje takoj po tiskanju, sicer se blago pokvari.

S primerno izbiro barvil, pazljivim in organiziranim delom pa se tudi tem neprijetnostim ognemo.

4. Barvanje in apretiranje v eni kopeli

Barvanje s pigmentnimi barvili je eden najelegantnejših načinov barvanja.

Tkanino na fularju impregniramo s disperzijo pigmentnega barvila, ki smo ji dodali še nek predkondenzat umetne smole in odgovarjajoč katalizator; obenem jo posušimo na primerni sušilni napravi.

(Hotflue ali razpenjalno suš. stroj na igle). Tkanino nato kondenziramo, s čemer pretvorimo predkondenzat umetne smole v umetno smolo, ki fiksira pigmentno barvilo.

Postopek lahko dopolnimo tako, da dodamo v suspenzijo barvila in predkondenzata umetne smole še razne snovi (mehčalce, polnilce itd.) in hkrati barvamo ter apretiramo tkanino.

Tak postopek je posebno pripraven takrat, kadar imamo na svetlem fondu tiskan vzorec s temnimi barvami. V tem primeru lahko belo tkanino potiskamo s pigmentnimi barvili, pobarvamo in apretiramo na razp. suš. stroju, nato pa kondenziramo. Pri tem fiksiramo pigmentna barvila fonda, tiskarske barve in permanentno apreturo.

Dobrih strani barvanja s pigmentnimi barvili je mnogo: nekatere so naslednje:

- zelo ekonomično in ceneno barvanje, tako glede časa (posebno če barvamo in apretiramo obenem že tiskano blago), delovne sile, energije, materiala itd.
- zagotovljena je enakomernost, egalnost in reproducivnost barvanja;
- zelo visoke svetlobne in dobre mokre stalnosti barvil.

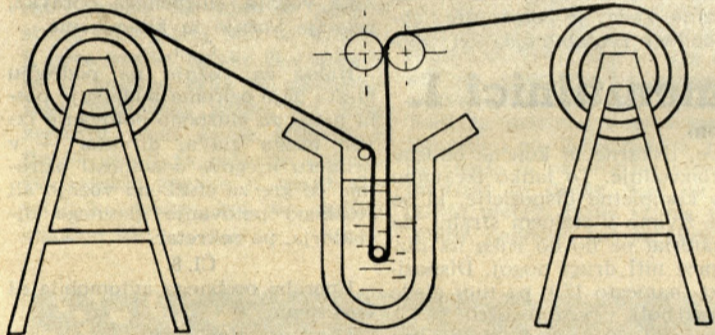
Slabe lastnosti pigmentnega barvanja so v glavnem operativne in jih moramo pač pri delu s pigmenti upoštevati, in to:

- brezhibne sušilne naprave, ker sicer pigmentno barvilo, ki nima afinitete do vlaken, migrira;
- slabša stalnost na drgnenju v temnih niansah;
- večina pigmentnih barvil se ne jedka.

Kot sem omenil pa se z vestnim delom, pravilno izbiro primernih nians in strojnih naprav doseže pri barvanju s pigmenti odlične rezultate.

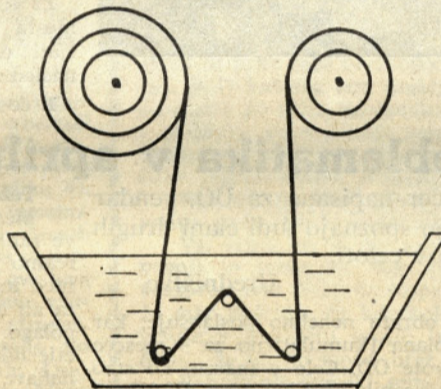
Indihar Franc, dipl. inž.

2) Barvanje z naftoli po Pad-jigg postopku

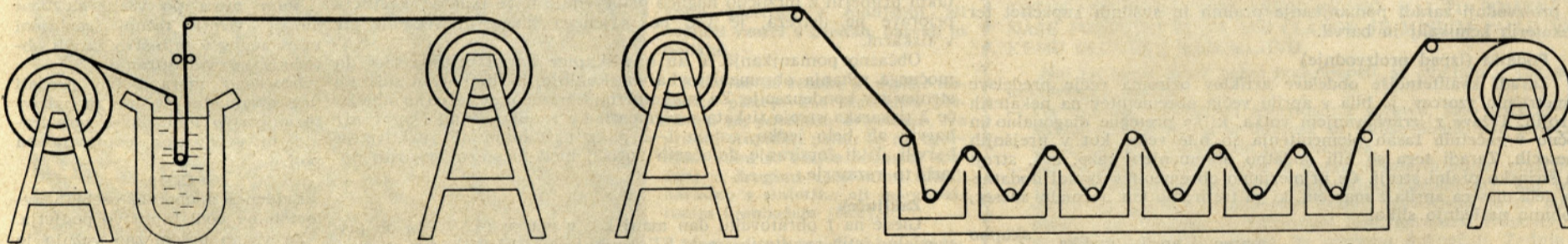
Fulardiranje z raztopino naftolata

Navijanje — mokro

Razvijanje z diazotirano bazo

1) Barvanje z reakcijskimi barvili s hladnim fiksiranjem

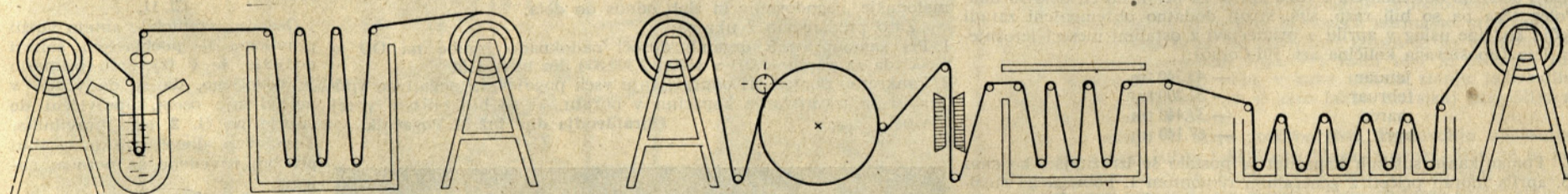

Fulard. s hladno barv. razst.

Navijanje — mokro

Izpiranje

3) Barvanje s substantivnimi barvili, ki se naknadno bakrijo po posebnem postopku

Fulard. z razstopino barvila

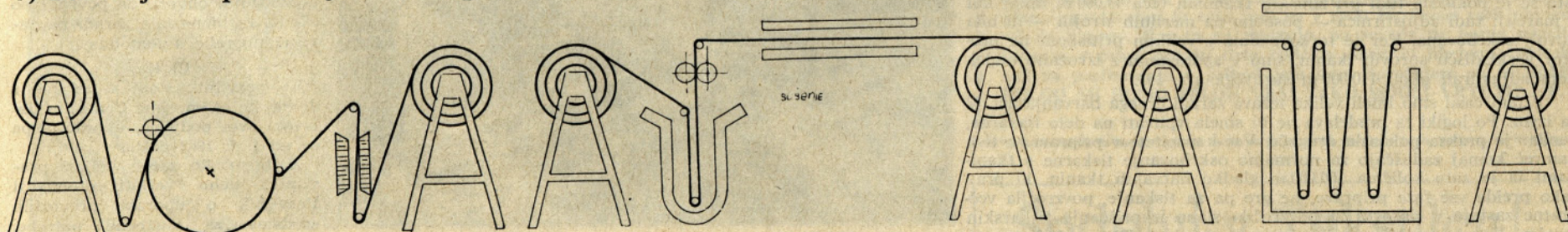
Sušenje

Tiskanje

Parenje

Bakrenje in izpiranje

4) Barvanje in apretiranje v isti kopeli

Tiskanje s pigmentnimi barvili

Barvanje s pig. barvili in apretiranje

Termofiksiranje

Pravilnik o rabi osebnih avtomobilov, ki so last podjetja

Ze večkrat smo objavili, da ne bomo odgovarjali na vprašanja, če so anonimna. Takšna vprašanja smo dobili že večkrat tudi okrog uporabe osebnih avtomobilov, ki so last podjetja. Da si bodo anonimni pisci lahko poiskali pravilni odgovor sami, objavljamo Pravilnik, ki dovolj jasno govori o dovoljeni uporabi teh avtomobilov.

Uredništvo

Čl. 1.

Osebnih avtomobilov, ki so osnovna sredstva Tekstilne industrije Tiskanina — Inteks »Tekstilindus« v Kranju, se morajo uporabljati za službene vožnje na področju mesta Kranja in izven mesta samo v slučajih, določenih s tem pravilnikom.

Čl. 2.

Za opravljanje službenih voženj smejo uporabljati osebne avtomobile na osnovi naloga za vožnjo oziroma odločbe o službenem potovanju le glavni direktor, tehnični direktor, finančni direktor, komercialni direktor, sekretar, vodja kadrovskega socialnega sektorja, vodja oddelka za pripravo in organizacijo dela, tehnična vodja obrata I in II, računovodja ter vodja izvoznog-uvoznega oddelka, v posameznih opravičenih slučajih pa tudi drugi delavci, katerim glavni direktor uporabo osebnega avtomobila izrecno odobri.

Čl. 3.

Osebnih avtomobilov podjetja se ne morejo dati za službene opravke in za druge potrebe v osebno rabo posameznikom.

Čl. 4.

Za službene vožnje na področju mesta Kranja se smejo uporabljati osebni avtomobili samo v naslednjih primerih:

1. če to zahteva nujnost posla v

zvezi z reševanjem posebno važnih vprašanj,

2. če so osebe, upravičene do uporabe avtomobila, vabljene na sestanke pri oblastnih in drugih organih, pa je bil poziv na sestanek sprejet prepozno, da bi lahko na drug način pravočasno prišle na sestanek oziroma, kadar narava posla zahteva, da se ta oseba najhitreje vrne na delovno mesto v podjetje.

3. kadar je treba nujno dostaviti dokumente in denar ali vrednotnice v banko ali, če je treba denar v banki dvigniti.

4. v slučaju nezgode ali nenadnega težjega obolenja delavcev, če je to potrebno zaradi nudenja hitre zdravniške pomoči,

5. v drugih slučajih, kadar to zahteva poseben interes službe in nujnost posla.

Čl. 5.

Za službena potovanja izven mesta Kranja se smejo uporabljati osebni avtomobili le v naslednjih slučajih:

1. če se službeno potuje v kraj, s katerim ni primerne redne prometne zveze s sredstvi javnega prometa,

2. če je potrebno na službenem potovanju obiskati na isti vožnji več mest in je v interesu službe, da se to potovanje hitro izvrši, odnosno, kadar je potovanje z avtomobilom rentabilnejše od upo-

rabe drugih prometnih sredstev, 3. kadar to zahteva nujnost posla zaradi reševanja posebno važnih vprašanj,

4. če se je potrebno udeležiti sestankov pri upravnih organih, zbornicah, združenjih in drugih organih, pa je bil poziv za sestanek sprejet tako kasno, da na drug način ne bi bilo možno pravočasno priti na dotični sestanek; oziroma, kadar narava posla v podjetju ne dopušča poprejšnjega odhoda dotične osebe ali pa, če se mora ta po končanem sestanku nujno takoj vrniti v podjetje,

5. v slučaju nesreče ali nenadnega težjega obolenja delavca, če je to potrebno zaradi nudenja hitre zdravniške pomoči,

6. v slučaju defekta ali nezgode kakega drugega vozila podjetja na poti, če je to potrebno zaradi prevoza potrebne materiala oziroma zaradi izvršitve popravila,

7. v slučaju, če z avtomobilom potuje več delavcev zaradi izvedbe delovnih nalog in je potovanje z avtomobilom smotrnejše oziroma rentabilnejše.

Čl. 6.

Za službene vožnje izven mesta Kranja je potrebno predhodno izdati potni nalog za službeno potovanje, ki mora vsebovati razen podatkov, predvidenih v čl. 5 in 10. še namembni kraj potovanja. Za službene vožnje na področju mesta se posebni potni nalog ne izdaja, vse opravljene vožnje pa se morajo evidentirati v posebni evidenčni knjigi z navedbo koristnika vožnje, službenega opravka, relacije vožnje in kilometrine.

Čl. 7.

Nalog za vožnjo na področju mesta daje oziroma podpisuje potni nalog za službeno potovanje izven mesta glavni direktor — v primeru njegove odsotnosti oziroma, če gre za službeno vožnjo ali službeno potovanje glavnega direktorja, pa sekretar.

Čl. 8.

Uporaba osebnega avtomobila ni dovoljena:

a) za privatne svrhe, b) za dajanje na posodo drugim podjetjem, ustanovam, organizacijam in organom, razen v slučaju, če to opravičujejo splošne družbene koristi.

Čl. 9.

Šofer mora po vsaki službeni vožnji vrniti točno izpolnjeni potni nalog v tajništvo zaradi obračuna in evidentiranja.

Istočasno mora šofer predati tudi eventualne račune za nabavljeno gorivo in mazivo, garažiranje in eventualna popravila na poti.

Čl. 10.

Evidenco o uporabi osebnih avtomobilov vodi tajništvo podjetja. Za vsako posamezno vožnjo je treba evidentirati naslednje podatke: ime koristnika, namen potovanja, prevoženi kilometri, navedba naloga za vožnjo oziroma potnega naloga za službeno potovanje.

Čl. 11.

Osebnih avtomobilov smejo voziti praviloma le pooblaščen šoferji podjetja, le v izjemnih primerih je dovoljeno, da se da vozilo v upravljanje osebi, upravičeni do vožnje po čl. 2 tega pravilnika. Tozadevno dovoljenje mora biti posebej navedeno na potnem nalogu.

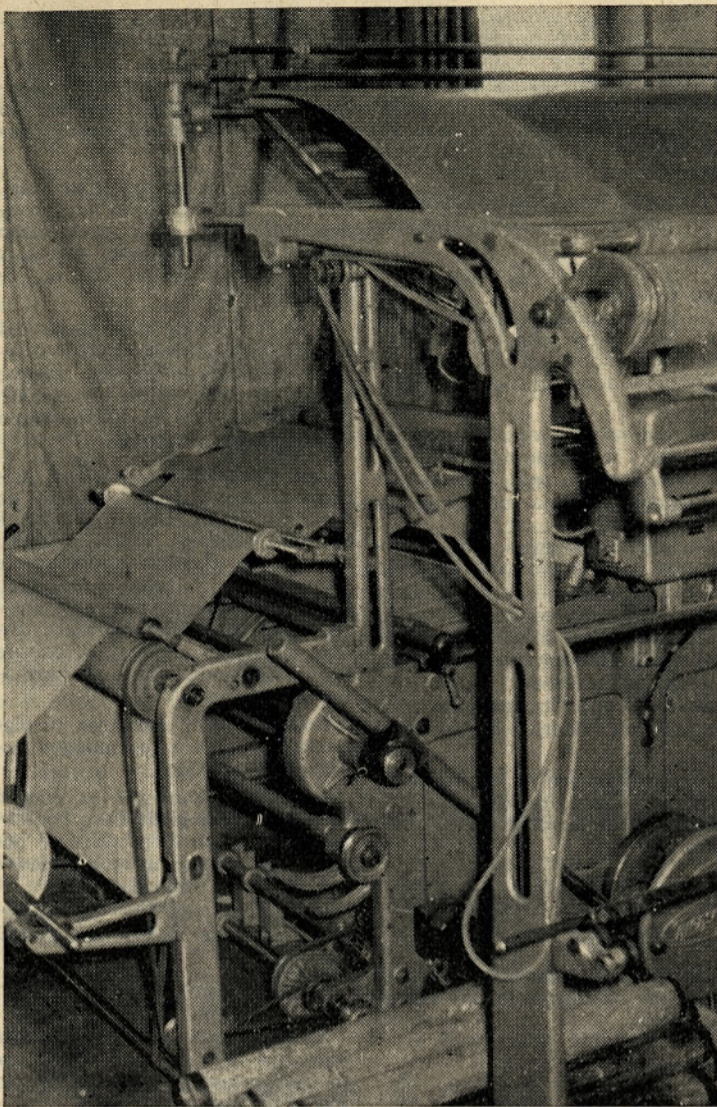
Čl. 12.

Vsaka uporaba osebnega avtomobila v nasprotju s tem pravilnikom ima za posledico disciplinsko odgovornost dotične osebe ob brezpogojni obvezi, da povrne vso škodo, ki bi nastala zaradi nepravilne uporabe avtomobila.

Čl. 13.

Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem, ko ga sprejme Centralni delavski svet podjetja, uporablja pa se od 1. 7. 1962 dalje.

Z dnem, ko začne veljati pravilnik, neha veljati dosednji Pravilnik o uporabi prevoznih sredstev za službene potrebe, sprejet na seji CDS dne 18. 12. 1961.

Merilni stroj v adjustirnici

Proizvodna problematika v aprilu 1966 - v plemenitilnici I.

Ta problematika je bila sicer napisana za UO, vendar je toliko pereča, da je prav, če jo spoznajo tudi člani drugih enot. Zaradi tega jo objavljamo v celoti.

Uredništvo

V zadnjih mesecih se stanje v obratu nenehno poslabšuje, kar ne gre toliko na račun doseganja plana (kumulativno za 4 mesece 102%), kakor na račun dosežene kvote OD. Celo v marcu, ko smo dosegli rekord v predelani količini česanih artiklov (cca 420.000 m) in je tudi kvaliteta bila relativno dobra (91,1% regul. tkanin), so bila dosežena sredstva za OD pod pričakovanjem. Se mnogo slabše stanje je bilo v aprilu, ko je bil sicer osnovni plan presežen za 7% v tm odn. za 6,2% v m², vendar je bila dosežena kvota OD za 10% nižja kot v marcu, zaradi slabega asortimenta. Do tega je prišlo iz več razlogov, predvsem pa na račun adjustiranja surovih tkanin, večje količine gladko barvanih tkanin za izvoz (nižja cena!) in težav v proizvodnji zaradi pomanjkanja pralnih in sušilnih kapacitet ter nekaterih kemikalij in barvil.

Podatki (izpad proizvodnje)

Zaradi kvalitetnejše obdelave artiklov oziroma večje predelave simetričnih vzorcev, je bila v aprilu večja obremenitev na nekaterih strojih. Težave z izravnavanjem votka, ki ga pretegne diagonalno in ločno v začetnih fazah plemenitjenja so bile večje kot v prejšnjih mesecih. Zaradi tega so bili dodatno obremenjeni rasp. suš. stroji in širinsko pralni stroji. Če primerjamo obremenitev zaradi dodatnega dela meseca aprila z marcem, ki ga tretiramo kot normalni mesec, dobimo naslednjo sliko:

	marec	april	razlika	skupno meseč.
a) sušenje na Artos I in Dornier	4.612	9.030	+ 4.418 tm	102.614
b) širinsko pralni stroj	3.732	7.970	+ 4.238 tm	97.474
c) kontinuirka	5.510	8.638	+ 3.128 tm	71.944

Iz teh podatkov je razvidno, da so bili rasp. suš. stroji in pralni stroji dodatno obremenjeni v teku aprila za približno en delovni dan. Poleg tega pa so bili rasp. suš. stroji dodatno obremenjeni zaradi večje količine uslug v aprilu v primerjavi z ostalimi meseci letošnjega leta (upoštevana količina art. 901-Corso):

januar	— 43.740 tm
februar	— 52.200 tm
marec	— 37.440 tm
april	— 67.140 tm

Pomanjkanje sušilnih kapacitet je postalo še izrazitejše, ko smo 23. aprila morali pričeti z generalnim remontom 1. bobnastega sušilnega stroja, ki bo trajal — po zagotovitvi mehanične delavnice — še najmanj do 23. maja. (Poročilo je bilo napisano maja)

Posledice tega stanja so bile naslednje: zaostajalo je pranje in sušenje filmsko tiskanih tkanin, finish kalandri so bili slabo izkoriščeni zaradi pomanjkanja teh tkanin (88.000 m manj kot v marcu); isto se je pokazalo tudi pri zimskih tkaninah (cca 43.000 m manj kot v marcu); tudi adjustirnica — posebno na merilnih strojih — ni bila dovolj oskrbovana. Ker je to sovpadalo z velikim pritiskom na prostor v skladišču surovih tkanin, smo v sporazumu z izvoznim oddelkom adjustirali okoli 110.000 m surovega art. 153.

V tem času smo imeli velike težave zaradi črnega barvanja art. 42 za izvoz. Po logiki ta predelava ne bi smela vplivati na delo tiskarne, vendar je praksa pokazala drugače. Vse kapacitete v pripravi za tisk namreč komaj zadoščajo za normalno oskrbovanje tiskarne s tkaninami in je zato količina 100.000 m gladko barvanih tkanin, ki prav tako preide vse faze priprave, ne gre pa za tiskanje, povzročila večkratne zastoje v tiskarni in povzročila slabo izkoriščanje tiskarskih strojev. Ker je cena za gladko barvane tkanine nižja za 39%, se to odraža v doseženi kvoti za OD.

Težave z reprodukcijskim materialom

Medsebojni odnos kapacitet priprave, tiskarne in končne obdelave zahteva zelo natančno planiranje proizvodnje. To lahko izvajamo realno le tedaj, če dobimo pravočasno kompletne dispozicije, ki se med mesecem ne spreminjajo, in če ne živimo v stalnem strahu, da ta ali oni sicer pravočasno naročeni material ne bo do roka na razpolago. Tako pa se ne izpolnjuje niti prvi niti drugi pogoj. Dispozicije nikoli ne dobimo pred 22. v mesecu (namesto 15.), pa tudi glede nabave določenih materialov smo vedno bolj v negotovosti.

Občasno pomanjkanje kemikalij za anilinsko črno, titanovega dioksida, nekaterih pigmentnih in reaktivnih barvil, mercilana ter še drugih sredstev je povzročalo največje težave v planiranju oz. disponiranju predelavo že pripravljenih in planiranih tkanin ter forsirati predelavo drugih, ki zahtevajo druga barvila in kemikalije. To seveda predstavlja dodatno obremenitev strojev v pripravi in še povečuje že omenjeno nesoglasje njihovih kapacitet s potrebami tiskarne. Ke se v takih primerih z mrzlično naglico pripravljajo nove tkanine, kvaliteta priprave ne ustreza, je več pokvarjenega blaga in več menjav v tiskarni.

Občasno pomanjkanje te ali one skupine barvil privede tudi do močnega nihanja obremenitve barvne kuhinje, parilnikov in sušilnih strojev ter kondenzacije. Za enakomerno obremenitev je najugodnejše, če 2 tiskarska stroja tiskata s pigmenti, 4 z redukcijskimi (kipovimi) barvili ali belo jedko, ostala 1—2 pa z naftolnimi ali reaktivnimi barvili. Tudi forsiranje določenih naročil med mesecem pogosto poruši to razmerje.

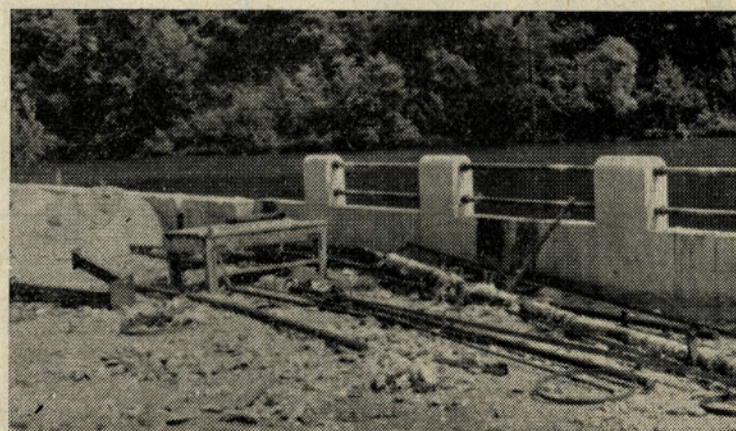
Zaključek

Glede na 1 obratovalni dan manj kot v marcu (4,2%) bi ob primerjalno istih rezultatih smela EE izgubiti okoli 1.500.000 din na masi OD, izgubila pa je 3.800.000.— din oz. 2.300.000.— din več. Obratni DS je skušal omiliti stanje s tem, da je za delitev OD dodelil iz rezerve 1.000.000.— din, kljub temu pa bodo izplačani OD v povprečju za skoraj 1.500 din netto na osebo nižji. Tako v absolutnem znesku kot primerjalno z drugimi proizvodnimi enotami je povprečen OD v višini okoli 57.300 din netto izrazito prenizek in ustvarja pri zaposlenih malodušje, negotovanje in slab odnos do dela.

Zato predlagamo 2 ukrepa:

1. Pri samoupravnih organih doseči nadoknado izgube na OD iz sklada za posebne OD v višini 2.300.000 din brutto in
2. konkretno pomoč pri odpravljanju vseh pogojev, ki negativno vplivajo na izkoriščanje kapacitet v obratu, ki so bili opisani v tej vlogi.

Obratovodja dipl. inž. M. Pogačnik

Tudi tako ni niti lepo niti pravilno

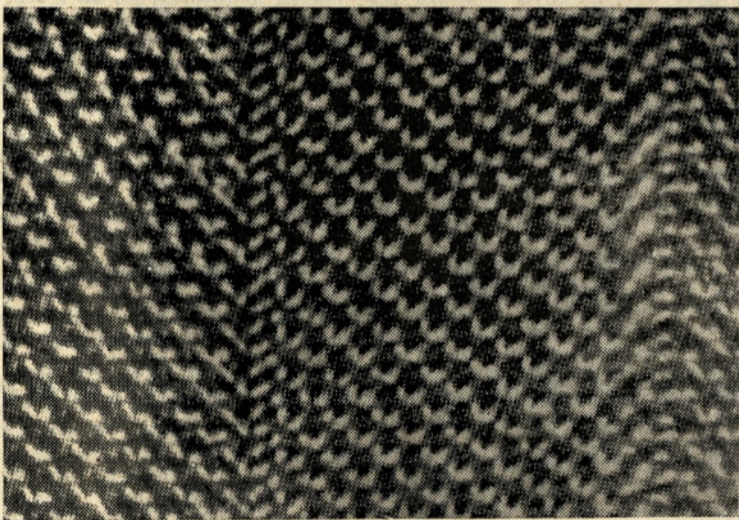
Predelava tekstilnih surovin

PLETENJE

V prejšnji številki našega tovarniškega časopisa ste se na kratko seznanili s tkanjem tekstilnega blaga. Drugi postopek za izdelavo tekstilnega blaga pa je pletenje, kar sem tudi že omenil v našem listu.

Pletenine se razlikujejo od tkanin po načinu prepletanja niti, saj sestojijo iz samih zank, ki jih delamo ročno (z iglami — pletilkami) ali na pletilnih strojih. Za ročno pletenje potrebujemo najmanj dve igli; na eno nabiramo, z drugo pa snemamo zanke ali pentlje. Za strojno pletenje potrebujemo toliko igel, kolikor zank po širini ima željena pletenina.

Pletenje je bilo še pred 60 leti pretežno domače in ročno delo. Uporabljale so ga ženske za izdelavo vseh vrst ženskih, moških in otroških nogavic iz bombažne in volnene preje. Ti izdelki so bili črne ali rjave barve. Moške zimske nogavice so bile pletene iz debele sive volnene preje. To ročno delo s petimi dolgimi iglami je šlo zelo počasi in zato so ženske pletle ob vsaki priliki, celo v družbi in na potovanju. Kasneje so to delo prevzeli enostavni stroji v majhnih tovarnah — pletilnicah. Kot drugje je tudi na tem področju tehnika hitro napredovala in kmalu so prišli v rabo boljši in hitrejši pletilni stroji. Okrog leta 1920 so že pletli prve tanjše ženske flor-nogavice iz umetne svile in mercerizirane bombažne preje. Po drugi svetovni vojni so se pojavili še finejši stroji za pletenje najtanjših ženskih nogavic iz raznih sintetičnih vlaken, kot so: najlon, enkalon idr.

Slika 1 a

Poleg maloštevilnih ročnih pletilnih strojev na motorni pogon, obratujejo danes pretežno avtomati, ki jih je treba samo nadzirati, vsa ostala dela pa opravljajo sami. Ti stroji so tako precizni in občutljivi, da že pri manjših temperaturnih spremembah ne delajo več pravilno. Glavna značilnost teh sodobnih pletilnih strojev so tanke igle različnih oblik in velikosti, ki pletejo vedno nove zanke in jih potegnejo po določenem sistemu skozi že izgotovljene zanke.

Po načinu izdelave razlikujemo dve vrsti pletenin in to: votkovno ali kulirno blago (slika 1 a) in snutkovino ali verižno blago (slika 1 b). Votkovina je pletena iz ene same niti, ki se vodoravno prepleta v zanke po celi širini pletenine. Snutkovina pa sestoji iz mnogih navpičnih in vzporedno tekočih niti, ki so med seboj prepletene. (slika 1 b na 7. str.)

Pri kulirnem blagu ali votkovini razlikujemo leve, desne in mešane zanke. Desne zanke tvorijo pokončno vrvičast ali kitast vzorec, leve zanke pa delajo enakomerno zankaste površine. Igle na kulirnih strojih so podobne kvačkam in imajo prijemljivo zapiralo ali jeziček. Na ravnem kulirnem stroju ali Coton-stroju (izg. kotu) pletejo poljubne širine, posebno za ženske nogavice s šivom. Cenejše moške nogavice pletejo na stroju »paget«.

Za pletenje verižnega blaga ali snutkovine uporabljajo na stroju valje z osnovnimi nitmi, podobno kot mi na statvah za navadne tkanine (gl. slika 2). Snutkovina ima cikcakasti videz, ker se igle z nitmi po vsaki zanki pomaknejo nekoliko na levo ali na desno. Tudi za izdelavo snutkovine razlikujemo po konstrukciji različne stroje n. pr. verižni stroj, rašel-stroj in druge. Ker na rašel-stroju pletejo razne vzorce v pletenine, podobno kot pri tkanju na

žakardskem stroju, ga uporabljajo za pletenje zaves.

Pletenine so iz volne, bombaža, naravne svile, umetne svile ter staničnih in sintetičnih vlaken. Izdelujejo vrhnja oblačila in perilo. Vrhnja oblačila so razni puloverji, pleteni telovniki, jopice, ženski kostimi in moški jopiči. V to skupino spadajo tudi razne pletene čepice, šali in rokavice. Pleteno perilo pa so: srajce, kombineže, spodnje hlače, t. zv. žabe, spodnje jopice, majice, spalne obleke, jutranje jopice in slično.

Pri gotovih pleteninah ločimo regularne in rezane ali prikrojene pletenine. Za regularne pletenine so že na stroju izdelani posamezni deli, n. pr.: rokavi, hlačnice sprednji in zadnji deli, ki jih potem sestavljajo in na posebnem šivalnem stroju sešijejo. To so kakovostne pletenine s tankimi mehкими šivi, ki se točno ujemajo. Prikrojene ali rezane pletenine so kosi oblek ali perila, ki so izrezani po kroju iz kosa pletenine in potem sešiti. Šivi so debeli in nenatančni. Zaradi hitrejšje izdelave so rezane pletenine cenejše kot regularne. Glede prožnosti so enakovredne regularnim pleteninam. Regularne pletenine izdelujejo na ravnih ožjih ali širših pletilnih strojih. Blago za rezane pletenine pletejo na krožnih strojih v obliki cevki, ki jih potem po dolžini prerežejo.

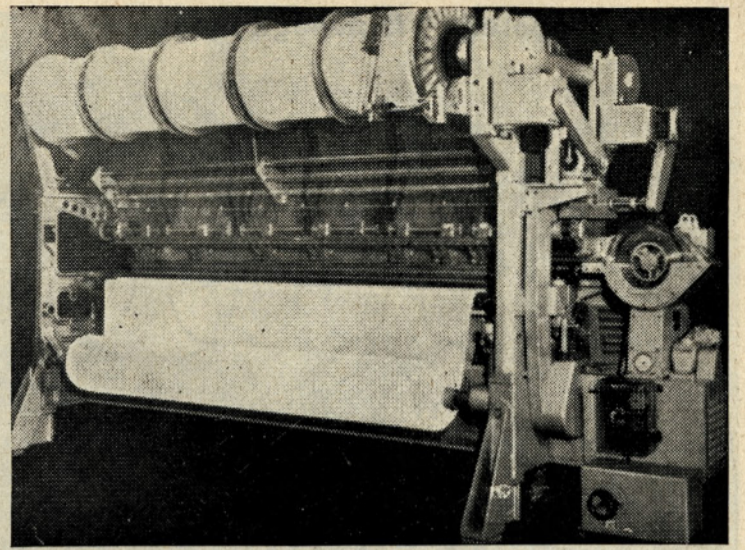
Po zunanem videzu ločimo gladke in vzorčaste pletenine. Navadna pletenina je trikotaža, ki pokaže na lični strani desne zanke in na zadnji strani leve zanke.

Desna-desna pletenina ali interlok ima na obeh straneh vrvičast videz desnih zank in je zelo gosta, mehka in trpežna. Interlok plete krožni pletilni stroj (gl. slika 4). Patentno blago je pleteno izmenoma iz dveh levih in dveh desnih zank in ga uporabljamo za posebno prožne pletenine. Leva-leva pletenina pokaže gladko levo zankasto površino na obeh straneh. Biserno pletenino spoznamo po okroglastih gostih zankah. Luknjasti presledki, ki dajejo blagu videz krepa, so značilni za stiskalne pletenine. Najbolj luknjičaste pletenine imajo luknje, obrobjene z dvojnimi zankami in se imenujejo pletenine petinet. Azurpletanina ima podoben videz kot til. Razen navedenih imamo še vrsto pletenin z manjšimi ali večjimi vzorci v zankah, barvah in oblikah.

Kakovostne ženske in moške nogavice pletejo kot regularno pletenino na posebnih avtomatih. Na prstih, stopalih, petah in na zgornjem robu so boljše nogavice ojačane z drugimi vpletenimi nitmi, navadno s sintetiko ali merceriziranim bombažem (flor).

Med tkanine in pletenine spadajo še tilaste gladke in vzorčaste

(Nadaljevanje na 7. strani)

Slika 2

V začaranem krogu

Človek ne bi pričakoval, da se bomo po dvajsetih letih trdega in vestnega dela znašli v položaju, ko tudi z ogromnimi napori ne moremo najti izhoda iz situacije, ki jo mirno lahko imenujemo — začarani krog. V njem se vrtimo brez lastne krivde, brez možnosti, da pridemo ven. Toda to vrtenje je drago, drago za naš kolektiv in drago tudi za našo družbo.

V prejšnji številki Tekstilca sem pisal o sestanku članov Poslovnega združenja in o kritičnem stanju preskrbe s surovinami v letošnjem letu. Povedal sem, da nam grozi izredno težka posledica, in sicer odpusti delavcev, kolikor operativnemu vodstvu ne bo uspelo najti boljše rešitev, boljši izhod iz skrajno kritičnega stanja, v katerem smo, čeprav — kot rečeno — ne po lastni krivdi.

Kdo je glavni krivec in kdo so ostali krivci je težko reči, ker se devizni režim vse preveč spreminja, dopolnjuje, je skratka nejasen in prav zato onemogoča plansko delo v delovnih organizacijah. Bolj kot vsa leta doslej smo zato letos prisiljeni proizvajati od danes do jutri, neplansko, po posluhu, tvegano. In vse to prav v obdobju, ko naj nam gospodarska reforma prinese in zagotovi ekonomičnejše in stabilnejše gospodarjenje, ki je osnova za vključitev jugoslovanske industrije v mednarodno delitev dela.

Eno od osnovnih gesel gospodarske reforme je: Bistveno povečati izvoz na konvertibilna področja! IZVOZ je naša rešitev!

Vsi vemo, da je res tako, vendar je to izvedljivo le, če so tu pogoji in možnosti. Mar ni nesmisel zahtevati povečani izvoz (nasproti letu 1965), če so pa pogoji mnogo slabši, kot so bili lani? Je mar pošteno, če kdorkoli dolži tekstilno industrijo, da ne izvršuje v tem letu svojih izvoznih obveznosti, ko je vendar na dlani, da jih ne more, brez čudežev seveda.

V prejšnji številki sem že omenil, da nam letos primanjkuje osnovnih surovin za preko 3 mesece proizvodnje. To pa ni edini problem! Proizvajamo že vse letošnje mesece tudi ob stalnem pomanjkanju barv in kemikalij in z neustreznim asortimentom osnovnih surovin.

KAŽE, DA MNOGIM TISTIM, KI ODLOČAJO O NAŠI USODI, NI ALI PA NOČE BITI JASNO TO, DA V TAKIH POGOJIH NE MOREMO PROIZVAJATI NITI NORMALNO NITI KVALITETNO, SE MANJ ZATO EKONOMIČNO. KAJ TO POMENI ZA NAŠE PODJETJE IN ZA 3500 ČLANOV JE MISLIM PA LE VSAKEMU ČLOVEKU RAZUMLJIVO.

Naj navedem samo nekaj podrobnosti, ki izhajajo iz takšnega nevzdržnega stanja:

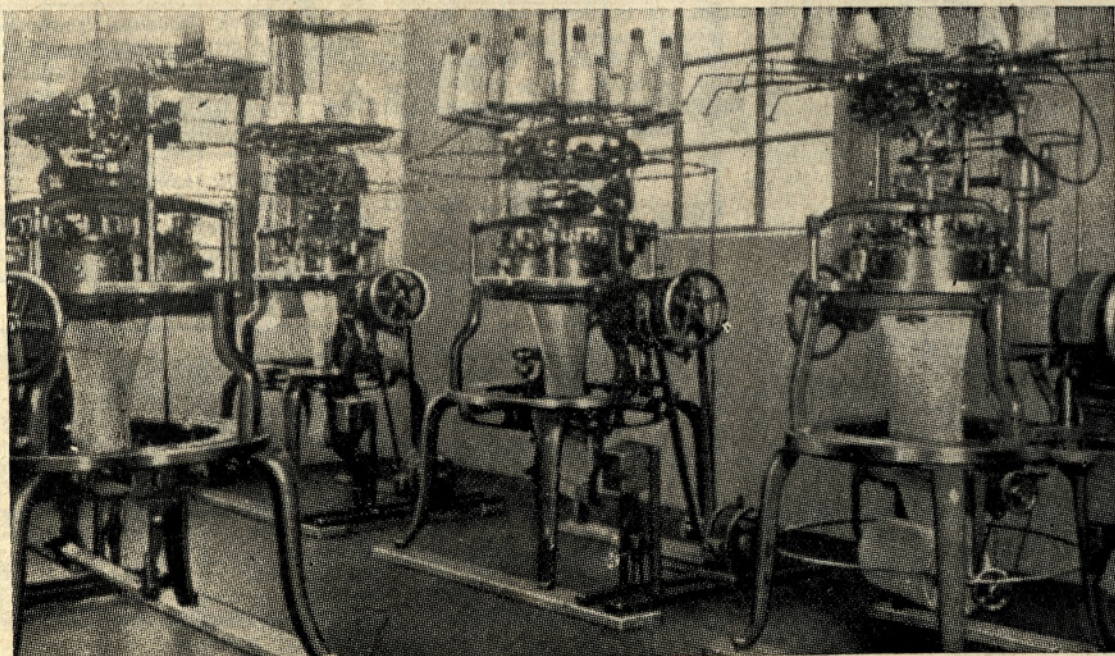
— ker nimamo ustreznega asortimenta surovin, smo večkrat prisiljeni uporabljati drag bombaž za slabše blago, kar povečuje lastno ceno in zmanjšuje naš dohodek;

— ker ne dobimo pravočasno iz uvoza nekaterih nujno potrebnih barv in kemikalij, moramo uporabljati nadomestke, kar brez dvoma zelo zmanjša kvaliteto tkanin (predvsem je to lahko usodno pri izvoznih — neustreznih toni, apretura, trdnost), ali pa določenih artiklov sploh ne moremo dokončati. Zadnje je še usodnejše zato, ker tako ne moremo v roku poslati blaga inozemskemu kupcu, ki zato pogodbo razveljavi. V sami proizvodnji pa tak primer povzroči velike težave, ker zahteva spremembe plana, povzroči ozka grla in poveča neizvršeno proizvodnjo. Rezultat je: neizvršena izvozna obveznost in padec osebnih dohodkov delavcev, ki niso krivi, če devizni režim onemogoča redno nabavo in normalno proizvodnjo po planu.

V takih pogojih je seveda nemogoče normalno proizvajati in še manj je možno upati na povečanje izvoza in na uspešno konkuriranje na inozemskem trgu. Pri vsem tem je žalostno tudi to, da inozemski kupci vedo, v kako težkem stanju je tekstilna industrija v Jugoslaviji, pa si zato lahko marsikaj privoščijo na naš račun in sebi v korist.

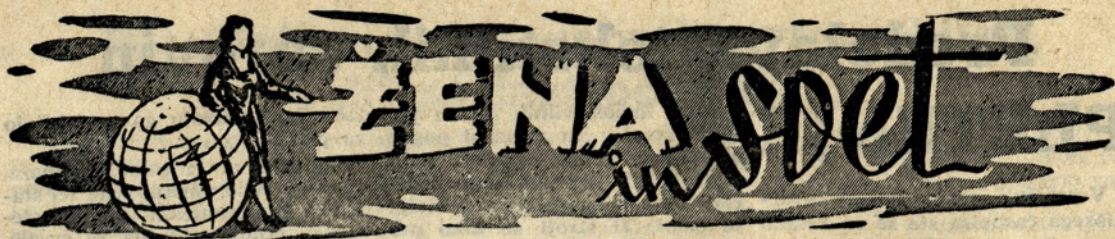
Da je stanje še težje poskrbe tisti, ki dovolijo uporabljati devize za nakup istega tekstilnega blaga iz uvoza. Mar ne bi bilo ekonomičnejše, če bi te devize dobile naše tovarne vsaj sedaj, ko nam že grozi pomanjkanje surovin, torej znižanje proizvodnje in odpusti delavcev.

Vrtimo se torej zares v začaranem krogu, ki izgleda takole: Ker ne dobimo pravočasno deviz (brez naše krivde!), ne moremo kupiti ustreznih asortiment surovin, prepotrebne barve in kemikalije. Ker teh reči ne moremo kupiti, ne moremo normalno (po planu!) proizvajati in zato tudi ne v redu izvrševati vseh obveznosti do kupcev. Ker to ne moremo, pa seveda ne bomo uspeli z izvozom v celoti pokriti tiste količine deviz, ki jih bomo potrebovali za proizvodnjo v prihodnjem letu. Sprašujem pa se: KAKO DOLGO SE BOMO SPLOH VSAJ TAKO MOGLI VRTITI? P. G.

Slika 4

Sodeluj v Tekstilcu!

1. Otroški predpasnik, ki služi ljeno krilo. Hlačke so praktične, tudi namesto oblekice, je narejen ker imajo krojen gornji del. Za iz enobarvnega blaga, živahne barve, in obrobljen z belim tra-

lejše barve; obroba je bela.
6. Se trije modeli za plažo: kombinacija hlač in gornjega dela iz belega platna ali iz blaga z drobnim barvnim vzorcem.

7. Za bikini kratko haljo vzamemo potiskano blago živahnih barv. Halja je krojena rahlo zvončasto; dolžina je poljubna.

8. Za plažo sešijemo enostavno bluzico ravnega kroja iz blaga s progastim desenom. Če ste bolj drobne postave, potem jo krojite tako, da bodo proge vodoravne, za bolj okrogle pa naj bodo proge navpične. Hlače so iz belega platna.

9. Ljubka obleka iz popelina s pikčastim vzorcem. Životek je podaljšan, krilo pa je krojeno zvončasto. Za ovratnik in pentlje vzamemo enobarvno blago; osnova je barva obleke.

10. Se ena pikčasta obleka za mlado dekle. Kroj je viseč, rahlo zvončast. Spodaj prišijemo volanček.

11., 12. Dva enostavna modela za močnejše postave. Prvi je iz potiskanega blaga. Kroj je raven in rahlo oprijet. Drugi je iz bla-

4. Igralne hlačke naredimo iz

Negovane ustnice

Nasmeh je lahko ljubek le na lepo negovanih ustnicah. Ustnice poudarite s šminko, vendar jim ne poskušajte menjati oblike; dopuščene so le male spremembe.

Najvažneje je, da izberete pravilno barvo, ki mora odgovarjati pa se mora tudi z obleko. Zato ne uporabljajte samo enega rdečila! Plavalaskam bodo pristojali predvsem pastelni toni, brinetkam

pa seveda rdeče barve, včasih lahko tudi v močnejših tonih. Zapomnite pa si, da naredite zelo temni toni poteze obraza grobe, pa je tako tudi izgled obraza starejši.

Če hočete imeti ustnice gladke (nerazpokane), jih redno vsak večer namažite z masno kremo, včasih pa jih zmasirajte z oljem. Sem in tja je dobro narediti tudi masko iz medu in sira.

Šminko morate pred spanjem popolnoma odstraniti. Pri tem vam bo v pomoč mehka ščetkica za zobe. Namažite jo v hladni vodi, ki vsebuje nekaj boraksa ali sode bikarbone. Z rahlim drgnjenjem boste ojačali tudi cirkulacijo krvi in ustnice bodo dobile svežo barvo.

Če želite močnejšo barvo šminke malce osvetliti, uporabite belo šminko. Najprej namažite ustnice z belim karminom, očistite preletek s papirnati robčkom, nato jih namažite z rdečilom, preletek pa spet obrišite, in ustnice še enkrat premažite z belo šminko. S. B.

2. Praktična srajca za fante različnih starosti. Krojena je iz blaga s karo vzorcem živahnih barv.

3. Hlačke za fantka, starega 3 do 4 leta. Vzamemo enobarvno blago ali pa tudi drobno vzorčasto; lahko tudi uporabimo nerob-

pikčastega ali drobno vzorčastega blaga. Zapenjamo jih na hrbtu. Naramnice so ozke in jih zvezemo na ramah. Na hlačke prišijemo še volančke.

5. Za bluzico srajčnega kroja vzamemo enobarvno blago svet-

ga s karo desenom. Krojen je na haljo. Zapenja se dvovrstno, pas naj bo ozek. Ovratnik, obroba pri rokavih ter žepih je enobarvna, če gre pa za zelo močno postavo, potem ne delajmo drugobarvne o'robe. MAK

DOM

Rože so eden najlepših okrasov v vsakem domu. Seveda pa morajo biti lepo in okusno aranžirane. Zelo važen je pri tem izbor vaze, ki naj bo v skladu s številom cvetov.

Obstojajo specialne ozke vaze, ki so narejene samo za en cvet, če pa take vaze nimate, lahko uporabite kar visoko čašo za vodo, saj steblo in trnje, postavljeno v vodo, izgleda skozi steklo zelo lepo.

Namesto vaze lahko uporabite tudi nekoliko večjo, lepo oblikovano metalno posodo, v katero postavite sito, seveda brez lesenega dela. V sito potem zabadajte stebila rož.

Cvetje, nabrano v vrtu, ima navadno krajša stebila, če pa izberete vazo v obliki kratkega masivnega s'olpiča, lahko s kontrasti dosežete vtus višine in gracioznosti. To naredite tako, da v sredino postavite cvetove z daljšimi stebli, okrog pa tiste s krajšimi. Pri tem pa se ne trudite, da bi bil vrstni red cvetov točno določen, ker to izgleda nenaravno.

Velika morska školjka, napolnjena z vrtno zemljo, predstavlja lep podstavek za šop rož, posebno, če so slične barve kot školjka. Ne smete jim potrgati listov, ker bo tako šopek lepši in bo ostal tudi dalj časa svež. To je primerno samo za vrtno cvetje, ker ostalo potrebuje veliko vode in bi prehitro odpadlo.

Nasveti in recepti za čiščenje madežev

Za odstranjevanje madežev s tkanine nimamo enotnega recepta. Skoraj vsaka vrsta madeža zahteva posebni postopek in svojo kemikalijo. Katero kemikalijo bomo uporabili, je odvisno od tkanine, ki jo čistimo.

Najprej je treba ugotoviti izvor madeža in ga odstraniti, dokler je svež. Zastareli madeži se mnogo težje ali pa sploh ne dajo več odstraniti.

Pri čiščenju moramo paziti, da madež ne razmažemo in ga s tem ne povečamo. Ogibati se moramo tudi preostrega drgnjenja, ker s tem lahko poškodujemo površino tkanine (žameti, pliši, flanela).

Pod blago, ki ga čistimo, moramo položiti čisto belo krpo, katero menjamo ali premikamo, kajti nečistoča gre pri čiščenju na podlogo.

Za začetek čiščenja izberemo najmilejše čistilno sredstvo, če to ni učinkovito vzamemo močnejšega. Vsekakor pa moramo prenehati s čiščenjem, če vidimo, da madež nikakor ne moremo odstraniti.

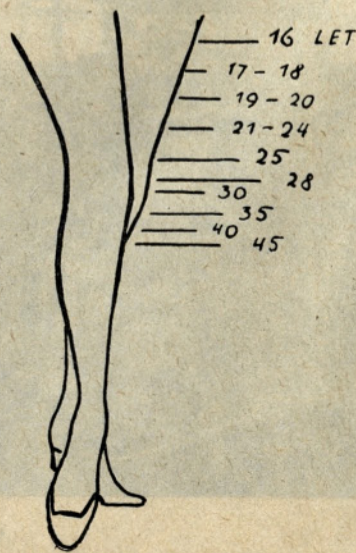
Po čiščenju kemikalijo oz. čistilo temeljito izperemo iz tkanine. Dobro je, če poskušamo odstraniti madež na krpicu istega blaga, da vidimo, kako se obnaša proti čistilnemu sredstvu.

RECEPTI:

Mastni madeži: na belem bombažnem perilu jih odstranimo s kuhanjem v milnici. Barvane in tiskane tkanine, svilo in sintetiko pa bomo čistili s toplo milnico. Volneno blago in bolj trdovratne madeže pa z bencinom ali trikloretilenom.

Pivo: Spiramo s toplo vodo. Kri: Omehčamo v raztopini boraksa ali rezredčenem amonijaku. Beljak, rumenjaki: Stare madeže omehčamo z glicerinom, nato speremo z mlačno milnico.

(dalje na 8. strani)

Urbanistični program mesta Kranja

Skupščina občine Kranj je pred kratkim sprejela osnutek generalnega urbanističnega programa mesta Kranj in je sedaj v javni razpravi med prebivalstvom, od 1. julija dalje pa je v avli skupščine občine odprta razstava dokumentacije urbanističnega programa, ki bo trajala do vključno 23. septembra 1966. Vsakih 7 dni pa je v razstavnih prostorih ob 18. uri razlaga programa. O programu pa bodo razpravljali tudi prebivalci mesta Kranja na zborih volivcev po razporedu, ki ga v naslednjem objavljamo:

15. julij — strokovna razlaga programa v avli skupščine Kranj ob 18. uri.

18. julij — zbor volivcev za Primskovo

20. julij — zbor volilcev za območje Stražišče

21. julij — strokovna razlaga programa v avli skupščine občine

25. julij — zbor volilcev za območje Struževo

27. julij — zbor volilcev za območje Vodovodni stolp

2. avgust — zbor volilcev za območje Zlato polje

3. avgust — zbor volilcev za območje Kokrice

5. in 12. avgust — strokovna razlaga programa v avli

15. avgust — strokovna razprava o poglavjih: prebivalstvo in stanovanjske površine

17. avgust — strokovna razprava, poglavje: centralne površine v avli skupščine.

Razprave se bodo vrstile do 23. septembra in bomo spored objavili v prihodnji številki Tekstilca.

Vsebina urbanističnega programa

Mesto Kranj po svojem urbanističnem in arhitekturnem izrazu uvrščamo med najpomembnejše in razvojno zanimive mestne aglomeracije na slovenskem. Vloga in značaj mesta zahtevata načrtni razvoj, katerega predstavljajo urbanistični dokumenti, ki vsklajujejo vse mestne dejavnosti in funkcije za daljše časovno razdobje. V naslednjem podajamo izveček iz dela urbanistične dokumentacije.

Perspektivni razvoj Kranja pa prikazujejo naslednji podatki:

A) Prebivalstvo:

Na osnovi izračunov po raznih metodah, ki so prezentirane v ekonomski analizi urbanističnega programa, podajamo pričakovani prikaz bodočega razvoja prebivalstva Kranja in občine

	1963	1995
Kranj — mesto	23.090	45.000
Gravitacijsko zaledje	26.413	30.500

Skupen prirast mestnega prebivalstva v Kranju bi dosegel v 30 letih okoli 22.000 prebivalcev, kar pa je odvisno predvsem od bodočega gospodarskega razvoja.

L. 1995 naj bi bilo po predvidevanjih po posameznih mestnih področjih naslednje število prebivalstva:

Zlato polje	5.000
Struževo	1.100
Vodovodni stolp	5.800
Center — stari	2.450
Center — novi	800
Kokrica	1.400
Rupa	150
Skupaj severno območje	16.700

Primskovo	2.000
Klanec	2.750
Lenje (Klanec)	3.700
Planina	6.300
Čirče	1.300
Gorenje	230
Savska Loka	150
Vzhodno območje	16.430

Oreh — Drulovka	3.000
Stražišče	5.135
Stražišče — Bantale	3.600
Stražišče — Zg. Bitnje	900
Gorenja Sava	200
zahodno območje	12.835

Centralne površine:

V urbanističnem programu so zagotovljene naslednje centralne površine:

- površina za dva nova hotela
- površina za mestni avditorij (za kulturne prireditve) s skupnim številom sedežev: 800
- površina za novo gimnazijo
- površina za centralni mladinski dom
- površina za poslovna predstavništva industrije in trgovine
- površina za centralno avtobusno postajo (južno od ceste Staneta Žagarja)
- nove površine za parkirni prostor
- površine za izgradnjo trgovskega centra (veleblagovnice in specializirane trgovine) — severni del Kranja.

Pogled na previjalnico v tkalnici I

Centralno mestno področje naj bi po površini obsegalo staro mestno jedro in severno območje, ki naj bi imelo trgovsko-poslovni, kulturno-rekreacijski ter administrativno-upravni značaj.

Stanovanjske površine

Urbanistični program Kranja predvideva na mestnem območju 400 ha vseh stanovanjskih površin, ki bodo zadostovale za namestitev predvidenega števila prebivalcev do l. 1995.

Osnovno šolstvo

Po urbanističnem načrtu naj bi v prihodnjih 30 letih zgradili na zahodnem območju še dve osnovni šoli (doslej ena in sicer ena za področje Orehka in ena za področje Bantale. Za vzhodno področje Kranja pa so predvidene tri osnovne šole: Zlato polje, Vodovodni stolp in Kokrica.

Otroško varstvo

Pri razmeščanju vzgojno varstvenih ustanov so upoštevani ločeno varstva za predšolske in šolske otroke. Predšolski otroci do 6. leta starosti bodo v samostojnih varstvenih ustanovah, šolski otroci in predšolski otroci v starosti od 6—7 let pa v sklopu šol.

Po programu so predvidene naslednje nove varstvene ustanove:

Zlato polje, Vodovodni stolp (dve), več delovnega prostora. Za obrat Planina (dve) in Čirče (ena), v I zahodnem področju pa so predvidene sledeče nove varstvene ustanove Stražišče (dve), Orehek-Drulovka (dve) in Stražišče-Bantale (dve).

Zdravstvo

Pri sedanjem zdravstvenem domu je predvidena lokacija materinskega doma in doma starostnih oskrbovancev, ki morajo biti pod stalno zdravniško kontrolo.

V Stražišču pa je predviden prostor za gradnjo zdravstvenega doma, ki naj bi oskrboval 15.000 prebivalcev tega področja in razbremenil sedanji centralni zdravstveni dom.

Družbena prehrana

Urbanistični program predvideva za vsako območje (severno, vzhodno in zahodno) po en obrat družbene prehrane.

Površine za industrijo

Naloga urbanističnega programa je bila zagotoviti zadostne in primerne potencialne površine za daljše časovno obdobje in potrebe industrije posebno, ko je v tem času težko ali pa sploh nemogoče namensko določiti lokacijo industriji, ki jo danes v Kranju še nimamo. Kaj je predvideno v urbanističnem programu za naše podjetje:

V urbanističnem programu se za Tekstilindustro predvideva 30 %

več delovnega prostora. Za obrat I so rezervirane jugozahodne proste površine zemljišča, ki so nastale s preložitvijo železniške proge za perspektivno gradnjo potrebnih obratnih zgradb. Skupna površina 9,14 ha (obstoječa 6,63 ha + nova 2,51 ha) zemljišča bo zadoščalo za maksimalni razvoj tega obrata. Pri končnem urejevanju bo potrebno na tem področju ustvariti zmogljive parkirne površine in urediti dostop. Urediti pa bo potrebno tudi komunalne in energetske naprave, ki so obratu potrebne.

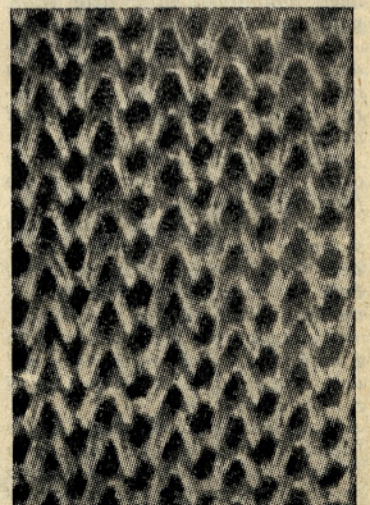
Površina, ki jo določa urbanistični program (obstoječe 8,70 ha, končna 10,70 ha) za obrat II zadostuje za plansko dobo 30 let, omogoča izgradnjo vseh potrebnih objektov in naprav. Dostopnost do področja je danes zelo neprimerna in bi bilo potrebno v bodočnosti računati z novimi momenti t.j. izgraditi industriji- (Nadaljevanje na 8. str.)

PLETENJE

(Nadaljevanje s 5. strani)

Tkanje, ki jih tkejo na posebnih »bobinette« — strojih, kjer votki prepletajo osnovne niti slično kot na pletilskih strojih. Iz til tkanine izdelujejo zavese, prte, preginjala itd. Med tili razlikujemo zrnčaste, ki imajo okrogle luknjice ter mrežaste s kvadratnimi luknjicami. Vzornični efekti nastajajo na tilih tako, da stroj preplete posamezne odprtine med nitmi polno ali polovično ali pa jih pušči prazne.

Pletenine so prožnejše ali mehkejšje kot tkanine ter propuščajo več zraka. Zaradi prožnosti se dobro prilagajajo telesnim oblikam. Zaradi propustljivosti zraka, ščitijo telo pred prehladom.

Slika 1 b

Pletenine tudi bolje vsrkavajo pot, kot tkanine.

Strojno pletilstvo je danes posebna veja tekstilne industrije ki proizvaja poleg nogavic (zaradi svojih opisanih dobrih lastnosti) še mnogo drugih oblačil in perila. M. Š.

NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA

Vodoravno: 1. upravni uradnik v Angliji in Ameriki (popularna oseba iz kavbojskih filmov), 6. najboljše šolska ocena, 16. izrazljubkovalna oblika ženskega ime-

na Katarina, 12. umetno izkopana vodna pot, kanal, 14. izreka, 15. najslabša šolska ocena, 16. izrazstek na glavi, 18. tuje žensko ime,

19. tuje žensko ime, 20. mami-na sestra, strina, 22. državna blagajna, 23. vrhunski športnik, 24. atraktiven šport z žogo, 26. avtomobilska oznaka za Karlovac, 27. neumnica, norica, 29. športniki, ki gojijo »kraljico športov«, 32. organ vida, 33. sosednji črki v abecedi 34. besedica s katero označimo visoko starost, 34. besedica, s katero označimo visoko starost, 35. mineral, ki se imenuje po vzpetini v bližini Beograda, 37. črnilo, 39. kemični znak za cink, 40. zofa brez naslonjala, blazinjak, 42. začetnici slovenskega pripovednika in dramatika (1850—1926, »Pegam in Lambergar«), 44. »rdeči« planet, 47. grška boginja modrosti, 48. vzdevek za Črnogorca, 49. nauk o pravosti, 51. ime ljubljanskega klarinetista in skladatelja zabavne glasbe Sossa, 52. slog, 53. dodatna stvar, 55. zmota, nepravilnost, 57. človek, ki se nepoklicno ukvarja s čim, 58. rano-celnik.

Navpično: 1. narodno žensko ime (filmska igralka Rozin), 2. ime odličnega ameriškega pisatelja Hemingwaya, 3. največje jugoslovansko pristanišče, 4. letoviški kraj pri Opatiji, 5. soglasnik in samoglasnik, 6. kratica za »kmetijska zadruga«, 7. nekdanji turški velikaš, 8. ime sodobnega slovenskega pisatelja Seliškara, 9. drobec lesa, 10. elementi hoje,

11. pisana tropska papiga (četrtla črka je R), 13. posledica izpadanja las na moški glavi, 14. naziv za človek, ki je zaposlen v »Iskra«, 17. oče, 20. snov za topljenje, 21. pisarniški spis, 24. vrsta gibčnega plazilca, 25. tovarna obutve iz Ziri, 28. podzemeljski hodnik, 30. žensko ime, 31. kradljivec, 33 bankovec za sto denarnih enot, 35. razteleševalec, 36. del umetniškega imena prve slovenske filmske igralka Ide Kravanje (Rina), 37. čreslovina, 38. »črni« kontinent, 39. nered »kaos«, 41. lahkoatletska disciplina, 43. ameriška denarna enota, 45. vijuga, okljuk, 46. »električna« morska riiba, 48. plin iz skupine nasičenih ogljikovih vodikov, 50. starogrška boginja nesreče, 52. znano belgijsko letoviško mesto (iz istih črk kot PAS), 54. kemični znak za erbij, 56. ploskovna mera.

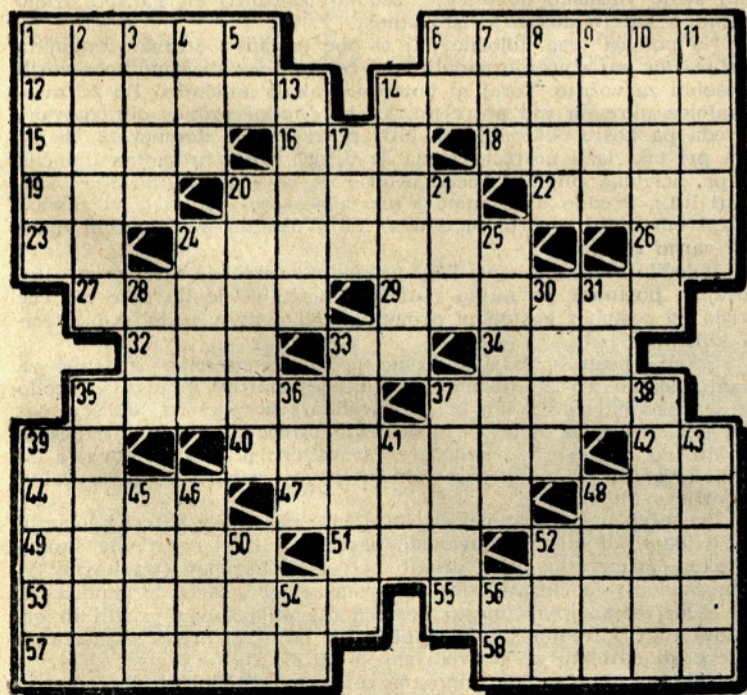
IZZREBANI SO BILI:

5. križanka

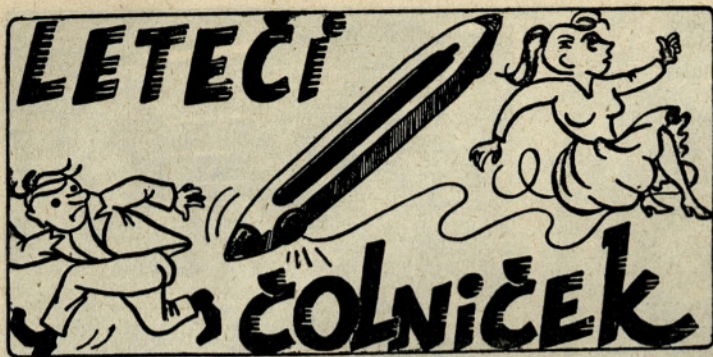
- 15 N din — Karl Zalar
- 10 N din — Francka Pleša
- 6 N din — Rezka Stroj

6. križanka

- 15 N din — Margita Rauter
- 10 N din — Pavel Zupancič,
- 6 N din — Avgust Čotar, Savska c. 38, Kranj

Rešitve pošljite do 1. avgusta

Vse kaže, dragi bralci, da bo črni okvir kar ta-pravi način za urejanje tistih zadev in problemčkov, ki jih je možno rešiti, pa jih kar odlagamo in odlagamo na kasneje. Da je tale okvirček morda res pravi pa rahlo nakazuje dejstvo, da so mi že za prve nepravilnosti, ki so se znašle v njem, nekateri člani sporočili vsaj pojasnilo, zakaj še niso urejene. To pa je že velik napredek, saj se prej ni nihče zmenil za moje predloge.

Glede napisa TISKANINA je zadeva naslednja: sedanji napis je veljal precej milijončkov, pa kljub temu ni delal dolgo. Vsi se verjetno še spominjate, da so že čez mesec dni — po montaži — nehali svetiti nekateri deli, kmalu potem pa je kar ves ugasnil. Popravilo pa je bilo zopet drago, nakar je spet svetil kratek čas in ponovno ugasnil, in zopet je bilo popravilo drago. Sedaj bi bilo nemogoče postaviti nov napis v isti tehniki, ker nimamo tistih mili-

jončkov, in tudi svetil verjetno ne bi. Zato je ostal tam gori pač prejšnji, kot »drag« spomin.

Takšno pojasnilo mi zveni logično, vendar zato še ni rečeno, da mora napis potem ostati tam gori. Prav bi bilo, če bi ga vsaj sneli, na njegovo mesto pa bi postavili odgovarjajočega in cenejšega, na primer takega, kot je naša reklama na kranjskem športnem igrišču. Res je namreč nekoliko smešno, če propagiramo eno ime, nosimo pa drugo.

Ker zadeva ni rešena, naj gre ponovno v okvir.

Sode so pa lepo uredili in celo potrdili so se, da bi našli kak boljše prostor zanje. Zadeva je torej urejena, pa gre ta problemček, ki ni več problemček, lahko v arhiv.

Okrog ventilatorja še ni nič urejeno in ker tudi pojasnilo ne zadostuje, naj ta zadevica še ostane v okvirju.

Ko sem hodil naokrog v filmski tiskarni, sem občudoval moč treh delavcev, ki so ravno ročno dvigali vmesni parni grelec, ki tehta 380 kg. Ta grelec ne uporabljajo vedno, pa ga morajo dajati gor ali dol. Ta gor in dol dajanje pa ni enostavna reč, kar dokazuje tudi to, da je že enemu delavcu počil želodec. Zaradi tega bi za ta opravilo nujno potrebovali dvigalo. Zanj sicer prosijo že več mesecev, vendar brez uspeha. Verjetno bo moral še komu počiti želodec, predno ga bodo dobili. Ker **takšno pokanje želodcev podjetje veliko stane, bom dal omenjeno dvigalo v naš okvir. Upam, da tam ne bo dolgo!**

Drug tak primer, kjer sicer ne pokajo želodci, ampak dinarčki, je avtomatski ravnalec votka v plemenitilnici I. Velika količina dinarčkov gre tam po vodi, namesto da bi šli v kaso podjetja in deloma tudi v žepke proizvajalcev. Čudno je, da ta dodatni stroj ni možno kupiti, čeprav je CDS sklenil, da ga je treba. Vse kaže, da bo ta sklep zastarel. **Očitno je, da tu nekaj le ni v redu, pa naj gre zato avtomatski ravnalec votka za plemenitilnico I v okvir.**

Predlagali ste dalje, da bi jaz moral dati v okvir tudi tistih nekaj dinarčkov, ki smo jih dobili kot nadomestilo za K-15 in za regres, vendar to ne spada v okvir, ker to ni napaka ali slabost, temveč je to rezultat sklepa CDS.

Ob koncu priporočam komisiji za prometno varnost pri UO, naj preveri poznavanje prometnih predpisov tudi pri nekaterih naših poklicnih šoferjih. So med njimi namreč taki, ki se s svojimi privatnimi vozili hladnokrvno vozijo naravnost v garažo (v obratu I), mimo prometnega znaka, ki dovoljuje vožnjo tja gor samo s službenimi avtomobili. Ti šoferji — poleg »nepoznavanja« prometnih predpisov — tudi pozabljajo, da dela v tistem delu tovarne več članov kolektiva, ki imajo tudi svoje privatne avtomobile in motorje, pa upoštevajo tisti prometni znak, ker so pač — samo amaterji.

Za tokrat zanje samo opozorilo, prihodnjič pa bo na vrsti okvirček, v njem pa registrske tablice.

Takole, dragi moji, objavil sem tisto, kar sem ugotovil sam in kar ste pošteno predlagali, tudi sami. Upam, da boste sodelovali tudi v bodoče, da bo naš okvirček lahko vesel in zadovoljen.

D. F. Lep pozdrav! L. Č.

Kje in kako uporabljamo gasilne aparate

1. ROČNI GASILNI APARAT VH-10

Namen aparata: Aparat uporabljamo za gašenje začetnih požarov gorljivih snovi, kjer so n. pr.: les, papir, tekstilno blago ipd. Ni pa za gašenje požarov vnetljivih tekočin in tudi ne za gašenje električnih naprav, ki so pod tokom!

Tehnični podatki: Čas delovanja — 55 sek., domet curka — 7 m; tekoča zmrzne pri 0° C; učinek zimskega polnjenja do — 15° C.

Navodilo za uporabo:

— aparat obrni na glavo in sproži udarno iglo z udarcem ob trd predmet;

— usmeri curek v žarišče požara;

— po uporabi aparat operi in napolni.

Polnilo: soda bikarbona in žveplena kislina 66 o B.

2. ROČNI GASILNI APARAT PH-10

Namen aparata: Aparat uporabljamo za gašenje lahko vnetljivih tekočin, maščob, trdnih snovi, nikakor pa ne za gašenje električnih naprav, ki so pod tokom.

Tehnični podatki: čas delovanja — 60 sek domet curka — 6 m, količina pene — okoli 60 l, tekočina zmrzne pri 0° C; učinek zimskega polnjenja do — 15° C.

Navodilo za uporabo:

— odvij vreteno do kraja;

— aparat obrni na glavo;

— pri gašenju tekočine v posodi usmeri curek ob notranji rob posode (poševno);

— pri gašenju pokončnih sten od zgoraj navzdol;

— pri gašenju ležečih ploskev od zunanjega roba proti notranjosti.

Polnilo: sestav praška A in B.

3. ROČNI GASILNI APARAT ZA GAŠENJE S TETRAKLOROM CCL 4 T - 2

Namen aparata: za gašenje motorjev in električnih napeljav.

Tehnični podatki: čas delovanja — 25 sek; domet curka — 6 m; polnilo CCL 4 — 2 l; polnjenje CO 2 — 0,045 kg; tekočina zmrzne pri — 26° C.

Navodilo za uporabo: Ventil obrni na levo do kraja;

— curek usmeri v plamen neposredno nad žariščem;

— uporabi masko;

— aparata ne izpiraj z vodo!

4. ROČNI GASILNI APARAT ZA GAŠENJE S SUHIM PRAHOM S - 2

Namen aparata: Za gašenje vnetljivih tekočin in trdnih snovi

Tehnični podatki: čas delovanja — 8 sek; domet curka — 4 m; polnilo — 2 kg; polnilo CO 2 — 0,040 kg.

Navodilo za uporabo:

— potegni varnostno sponko;

— pritiski, hitro spusti in ponovno pritiski na ročico;

— gasi ob robu plamena pri dnu;

— s curkom sledi, plamenu od tal proti vrhu;

5. ROČNI GASILNI APARAT CO 2 do 3 kg

Namen aparata: Za gašenje električnih naprav, ki so pod tokom, za gašenje vnetljivih tekočin in trdnih snovi v zaprtem prostoru.

Tehnični podatki: čas delovanja — 20 sek; domet — 2 do 3 m; polnilo CO 2 — 3 kg; zmrzlišče — 79° C.

Navodilo za uporabo:

— usmeri ročnik proti požaru v oddaljenosti od 2 do 3 m;

— odpri ventil do kraja;

— usmeri curek na rob požara pri dnu in ne v plamen.

6. PREVOZNI GASILNI APARAT CO 2 do 10 kg

(Je v strojnici kalorične centrale!)

Namen uporabe je isti, kot pri CO 2 — 5 kg.

Tehnični podatki: — čas delovanja 60 sek; domet 2 — 3 m; polnilo — 10 kg CO 2 zmrzlišče — 79° C!

Ivan Alič

ZAHVALA

Aktivu ZB Tekstilindusa se lepo zahvaljujem za čestitke in obdaritev za dan borca

Marjan Küssel

ZAHVALA

Iskrena hvala vsem, ki ste obiskali najinega očeta — MATIJO GUZEL — na mrtvaškem odru, mu darovali cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Hvaležni Jenkova in Rozmanova

Šahovsko sindikalno prvenstvo Slovenije

Tudi letos se je našim šahistom posrečilo, da so se z Gorenjke, poleg direktnega finalista Zelezarne Jesenice, uvrstili v finalni del sindikalnega šahovskega prvenstva Slovenije v Portorožu. Na turnirju je sodelovalo 14 ekip. Naši šahisti so se uvrstili na osmo mesto, kar je to dosedaj največji uspeh. Na turnirju so se zbrali skoraj vsi znani šahisti Slovenije. Prvo mesto je zasedla ekipa Zelezarne Jesenice, druga je bila ekipa Izvršnega sveta Ljubljana itd.

Za našo ekipo so igrali Franc Skrab, Adolf Podgornik, Miloje Zbilic, Ratko Vojičič, Janez Zelina, Alojz Berčič, Safet Hodjić in Djuro Kešić.

Adolf Podgornik

Ali poznate prometne predpise?

KAKO RAVNAMO OB PROMETNI NEZGODI

Vedno več nas je motorizirancev, vedno več je prometnih nesreč. Običajno zasledimo v dnevnem časopisju večinoma opise tistih prometnih nesreč, ki so imele hujše posledice, bodisi za udeležene osebe, bodisi po obsegu materialne škode. Koliko pa je prometnih nesreč, pri katerih ni poškodovancev, povzročena materialna škoda pa ni posebno občutna, vedo najbrž edino prometni organi in zavarovalnice. Toda, naj bo nesreča še tako »lahkega značaja«, brez določene škode običajno ne mine. Za tistega, ki je kriv in mora plačati škodo, pomeni vsekakor neprijetno breme, če nič drugega, vsaj pogajanje z oškodovancem in zavarovalnico. Kako bomo torej ravnali, da v takem primeru postopamo pravilno za zagotovitev svojih pravic (ali priznanja svoje krivde), pa da v tem času ne oviramo prometa?

Gotovo ste že bili priče »lažje« prometne nesreče, mogoče celo udeleženi v njej. Vedno se začuda hitro zbere na kraju nesreče določeno število »firbcev« in med njimi nekaj nezmotljivih prometnih »asov«, katerih glavno opravilo je ugotavljanje, kdo je kriv in zakaj. In običajno je vsakdo teh »strokovnjakov« videl nesrečo po svoje, med tem pa udeleženi stranki z bolj ali manj izbranimi besedami ugotavljata predvsem nastalo škodo in sposobnost vozil za nadaljevanje vožnje.

Novi temeljni zakon o varnosti prometa na javnih cestah določa, kako v takih primerih ukrepamo in če to določilo poznamo, ne bo težko zadevo hitro rešiti, nadaljevati vožnjo in prepustiti »ase« njihovemu modrovanju.

Čl. 88 pravi: Voznik, ki je z vozilom udeležen v prometni nesreči, s katero je povzročena le manjša materialna škoda, je dolžan oškodovancu povedati svoje ime in naslov in mu na zahtevo pokazati tudi svoje vozniško dovoljenje, osebno izkaznico ali kakšno drugo listino, s katero dokazuje istovetnost.

Na podlagi tega določila naj si obe prizadeti stranki izmenjata naslova ter naj z vožnjo nadaljujeta, če sta obe (ali samo eno) vozili sposobni za vožnjo. Torej ni potrebno čakati miličnika. Bo že zavarovalnica ukrenila vse potrebno, ko bo škodni primer obravnavala. Seveda pa boste odklonili tak hitri postopek, če domnevate, da so bila pri taki lažji nesreči kršena še druga važna prometna določila (n. pr. očitvidna pijanost, neodgovorno in nevarno izsiljevanje prednosti itd.). Predno pa krenete z mesta nesreče, ste po čl. 91 zakona dolžni odstraniti s ceste predmete, ki bi ostalim udeležencem ogrozili varno vožnjo.

Določilo o ravnanju pri lažji prometni nesreči je torej preprosto, odrejeni postopek pa nujno potreben, zlasti če je do take nesreče prišlo na cestah z gostejšim prometom ali n. pr. v nedeljskih večernih koloni.

Seveda boste vprašali, kakšne poškodbe moremo smatrati za manjšo škodo. Po časopisnih sporočilih je smatrati za manjšo škodo tiste poškodbe na vozilih, katerih vrednost ne presega 1000 N dinarjev, razumljivo pa osebe — udeleženci nesreče ne smejo biti poškodovani. Po istih virih v bodoče zavarovalnice ne bodo zahtevale od oškodovancev pri takih nesrečah kot pogoj za izplačilo zavarovalnične prijave milici.

Drugačen pa je postopek pri prometni nesreči, v kateri kdo izgubi življenje, ali je poškodovan ali nastane znatna materialna škoda. V takem primeru je poleg drugih potrebnih ukrepov (strokovna (!) pomoč ponesrečencu, zavarovanje mesta nesreče, skrb, da neposredni udeleženci ostanejo na mestu nesreče vse do prihoda pristojnih organov) tudi potrebno nujno obvestiti najbližji organ za notranje zadeve ali najbližji zdravstveni zavod (čl. 87).

Naj še enkrat povzamemo obe bistveni značilnosti: Če nastane pri prometni nesreči samo manjša materialna škoda in so udeležene osebe nepoškodovane, ni potrebno klicati milice. Če pa je pri prometni nesreči nekdo izgubil življenje ali bil poškodovan ali je nastala znatna materialna škoda, potem moramo klicati milico!

Tiskanina

Ventilator

Dvigalo za filmsko tiskarno

Avtomatski ravnalec votka